

ตำราพิชัย

วิชา

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ

กรม สมเด็จ พระปวเรศวริยาลงกรณ์

615.119593

ป517ต

พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมสมเด็จพระปวเรศวริยาลงกรณ์

(เก็บไว้เพื่อใช้เป็นหลักฐาน ๔๖๖)

ตำรายาพิเศษ

ของ

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ

กรม สมเด็จฯ พระปวเรศวริยาลงกรณ์

ปวเรศวริยาลงกรณ์ , กรมเลขาธิการมหาดเลขาฯ กรมเลขาฯ

ทรง รวบรวม และนิพนธ์

พิมพ์ ๕๐๐ ฉบับ

ร.ศ. ๑๒๘

(โรงพิมพ์ สาม มิตร์)

บานแพนบก

คำรายนี พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมสมเด็จพระ
 พระปวเรศวริยาลงกรณ์วัดบวรนิเวศ ได้ทรงรวบรวม
 แดนิพนธ์เป็นตำนานและคำโคลง พิมพ์เป็นตอนแจก
 แก่บรรดาผู้ที่เป้นศิษย์หลายครั้ง แต่หาได้จำหน่าย
 ทั่วไประยะ เพราะฉะนั้นจึงเข้าใจว่าคำรายนี้อย่างนี้ยังไม่
 แพร่หลายนัก จึงได้รวบรวมพิมพ์ขึ้นด้วยทุน
 ของโรงพิมพ์ เพื่อจำหน่ายให้เป็นประโยชน์
 แก่ผู้ต้องการสืบไป

โรงพิมพ์สามมิตร

วันที่ ๓ มกราคม ร.ศ. ๑๒๘

น.ม. ผู้จัดการ

สารบัญ

นิทาน และสรรพคุณยา ทั้ง ก่อน	หน้า ๑
,, ,, คั้นทั้ง ก่อน	,, ๖
,, ,, ตะโกนา	,, ๘
,, ,, บรเพ็ช	,, ๑๐
,, ,, หัว หมู	,, ๑๑
,, ,, เม็ด และ ราก ข่อย	,, ๑๒
,, ,, ยากวน เม็ด ข่อย	,, ๑๓
,, ,, ยา รวงแดง ตะโกนา	,, ๑๗
ยานัตถ์ แก้ว ไข	,, ๒๐
,, แก้ว ถม	,, ๒๑
นิทาน และสรรพคุณยา ลูก แปลกแม่	,, ๒๒
,, ,, ผล ฝัก ทอด ยอด	,, ๓๓
ยา แก้ว หัด	,, ๓๕

ยาแก้โรค ดงราก	หน้า ๓๘
ยาแก้ไ้	,, ๕๐
ยาแก้บิด	,, ๕๕
ยาฝี	,, ๕๗
ยาแก้รำมะนาด	,, ๖๐
วิธีทำ น้ำมันยา	,, ๖๓
ยาแก้โรคตะมอย	,, ๖๖
ยาฤๅษีตดอง	,, ๖๗
ยาแก้มุตพิบัติ	,, ๗๓
ยาทาแก้ขี้ต แขน	,, ๗๓
ยาแก้พิษ อสรพิษ	,, ๗๔
* * *	
ตำรา ทำ อาภิตย ุไทยและอัคฆังคต	,, ๗๘
วิธีนับวัน วิถีาชะ	,, ๗๙

วิธีนับวัน มาฆะ	หน้า ๘๐
วิธีนับ วัน สงกรานต์	,, ๘๐
บอก ปี่ อธิกมาส	,, ๘๓
บอกปีพระพุทธเจ้า ประสูติ, ตรัสรู้, ประดิพัทธ์	,, ๘๖
วิธีสอบ บาค	,, ๘๗

ตำราพิเศษ

๑ ตำรายา พระเจ้า

บรมวงษ์

ปวเรศสุริยพงษ์

แต่ง ตั้ง

ลงพิมพ์เพื่อ จำนง

คราวยุค เติมนา

หวัง ก่อ กุศล ทั้ง

หมดพร้อมแจกถวาย

๑ ยากัน ทุกวัน เขา หวง บิด กัน ว่าดีนักหนา
 กำจัด ความ แก่ แก่ โรค ชรา กำลัง กายา มาก
 มายไฟโร บุตย์ คำเนิน นิทาน ว่าคน พิการ ชาญ
 มากมุต มาว่า กับ นาย ถึงเรื่องกฎหมาย มิให้
 หมู่ ตูญ ผู้ใด มีบุตร ตาม คน ประมุต บิดาหัก
 ตูญ ออกนอก ราชการ ตัว ข้านี้ใช้ บุตร เล็ก
 บุตรใหญ่ ไม่มี ช้านาน ถ่มตายหายจาก เพราะ

กรรมบันดาน อายุ์สังขาร แปรสลับต่งไป ฝ่าย
 นายได้พึ่ง อาไศรย กำถัง กรุณา เปนไป ช่วย
 หักขรา ปลดเบ็ดอองแกไข ปล่อยผู้ นั้นไป ได้
 บวช บรรพชา พระนั้นรำพึง ถึง ความขรา ว่า
 ตัวอาตมา แก่แล้วจวน ตาย ควรจักไปหา พระ
 บาทพระนาย แต่ เมื่ออัน ตราย ยังไม่ ถึงตน จึง
 ขึ้น ไปไหว้ พระบาท ทศพล กับ ด้วย ฝูงชน ใน
 ไส้มย เวลา พระนั้นไป อยู่ แทบถ้าคุหา มีความ
 ปราธนา จักสถาน กายิน จึงไปนั่ง อยู่ ที่ตะรัก
 ไกล่ดิน ภิกษุ มี ศิด รูปหนึ่งเดิน มา ร่าง กาย
 หนุ่มเด็ก เดินวะมาหา ครั้นไกล่ปุ้ผ้า จักกราบ
 มัคการ ฯ

๑ พระแก่จึงว่า ช้าน้อยพรพชา ท่านอย่า
 กราบ กราน ช้าก่อนเจ้าข้า คัดันบรรพชา เมื่อ

แก่ไม่นาน ท่านแก่กรรม จงนั่งตำราญ อยุ
 วสันตการ มากน้อยเท่าไร ภิกษุหนุ่มเล่า อยุ
 ข้าพเจ้า ได้เกิดแต่ใน แผ่นดินารายณ์ บิดา ว่า
 ได้ อยุ ข้าได้ ครบถ้วน สิบสามปี ใหญ่แล้ว
 บวชมา จนกาลบัดนี้ ก็รอบกัปปี ข้ามิได้จำฯ

๑ พระแก่เห็นว่า พระหนุ่มพูดจา ดี ดับภกขำ
 หยากจักรู้ความ ตามเรื่อง ถ้อยคำ จึงกลับถาม
 ข้า ให้แจ้งใจความ ข้าแต่คุณตา อยุพรรษา
 เหลือข้าจะนับตาม ทำไม คุณตา ไม่แก่ชรา
 จงแจ้งเรื่อง ความ ได้สิ่งใด หนอ ไว้สู่สังกรรม
 ชรา มา ตาม ต่อต้าน มีไชย ดูเหมือน พระหนุ่ม
 ร่างกาย สดใส ได้สิ่ง อันใด แก่กัน ชรา ขอ
 ท่าน จง แสดง ด้วย ความกรุณา สังเคราะห์ แก่ ข้า
 อันได้ วิง วอน

๑ พระหนุ่มเล่าว่า ข้าได้กินยา แต่หนุ่มจัก
 ล่อน เครื่องยาหกถึง เจือแซกของร้อน ทำ
 ผงปั้นก้อน เท้าเมืดพุทรา เมื่อกินนั้นไซ้ อายุ
 เพียงใด ร่างกายกายา คงอยู่เพียงนั้น ห้าม
 กันชรา กำลังเจริญกล้า เดินคล่องว่องไว ทั้ง
 ล่อนตะโกนา ล่องถึง จงหา เป็ดออกมาเตรียมไว้
 บรเพ็ชแห้วหมู หาซื้อให้ได้ เมล็ด ร้อย พริกไทย
 หกถึงเต็มอกัน ทำเป็นผงแล้ว นำผึ้ง ตระลาย ฉุน
 วนหนึ่ง ฟังบั้น เท้าเมืดพุทรา อย่าให้ ไหล่ นึก
 จักเผากายา ให้ ผอมผิกตา เพราะยาเผาจน

๑ พระแก่กลับมาก เทียวเสาะแสวงหา เครื่อง
 ยาเพื่อตน ทำแล้วกินไป ตามวิสัยของตน กำลัง
 เจริญขึ้น หมุน คักออกมา เทียวทำการจ้าง เลี้ยง
 ชีพแสวงหา นายพบต่อว่า บอกยาให้ นาย ว่า

ได้ตำรา ดังว่าบรรยาย ท่านผู้เป็นนาย ทำ
 ก็นำมา อายุนับได้ เจ็ดสิบห้าบ่อคดา ไป
 ขนธูมา เมืองเพชรบุรี เดินคลอง วังไว คน
 หน้ตามไป มีไ้ท้นที่ มีผู้ให้แคว่ เดินแซ่หล็กหน้
 ว่าตัวข้านี้ ยังอาจเดินไป ถึงแล้วดบาย ยัมแย้ม
 แจ่มได้ ดูเหมือนมิได้ เห็นจเห็นอย เมื่อยซา ตรง
 ไปทำกิจ ตามกาลเวลา รูปกายกายา ขึ้นตา
 ไม่แปร อย่างไรอย่างนั้น ไม่หน้ไม่แก่ เขา
 เล่ากันแด บุตรเด็กยังมี จะจริงหรือเท็จ ไม่รู้
 ถ้วนถี่ แต่ดูท่วงที ผิดแปลกฝูงคน ไม่ใคร่
 ไซ้เจ็บ เหมือนด้ามญ ขน จะเป็นกุศล หรือ
 ฤทธิคุณ ยา จบเสร็จสิ้นเรื่อง เท่านั้น กล่าวมา
 เขียนลงตำรา ปีชาตต้นปี พันต้องร้อยเศษ
 ยี่สิบแปดได้มี ในรัชกาลนี้ สิบหกศกมา

ปีที่เจ็ดสิบเจ็ด แห่งผู้ทำยา ผู้ใดปรากฏา
จงทำกินเทอญ ฯ

๑ พระหนุ่มองค์นั้น ตามเขาเถ่ากัน ว่าเป็น
เจ้าของ ยา คำนวนอายุ ตั้งแต่เกิดมา หัก
เป็นพรรษา ร้อยเจ็ดสิบเจ็ดปี คิดเป็นอายุ แต่
ได้เกิดมี ร้อยเก้าสิบเจ็ดปี ในที่ศกแสดง

๑ วันเขียนตำรา อายุตุห้า ได้สองหมื่นวัน
กับเศษ หกร้อย แปรสืบสามตัวกัน ครบถ้วน
เท่านั้น ในวันบูรณมี เดือนหกอาทิตย์ วาร
เพ็ญดิถี ขาดเป็นข้อปี อัฐศกตกตง

๑ ยังไม่สิ้นเรื่อง ดังจิตรจำนง ผู้ใดยัง ประสงค์
จงอ่านต่อไป

๑ ยาหกลี้นี้ แต่อย่างเดียวนี้ คุณควรพรรณา
บาบัดโรคไทย มากมายนักหนา มีผู้เฒ่าว่า สรร

เสวณต่างกัน ย่อม ด่วน อุดม เอก มีคุณ มะหันต์
 เปนยา อัศจรรย์ แก่กันโรคไทย กำจัด บัด ทุกข์
 เวทนาเปนไป ในกายในใจ ชับได้ เสื่อม ศถาย
 ต่อใคร สิ้น บุญ จึง ต้อง เสื่อม สุนฺณ สิ้น ชีพ อันตราย
 ถ้า ยัง บุญ มาก ก็ หาก สบาย ทุกข์ ใน จิตร ภาย
 เมา ถอย น้อย ลง มี ผู้ บริ โภค สิ่ง เคี้ยว จำนง
 ได้ เห็น อานิสงฆ์ อำนวยาคุณ ยา ที่ นี้ จัก ได้
 เรียงตัว พรรณา ผู้ ได้ กิน ยา เห็นคุณ ประการใด ฯ

๑ นิทานหนึ่ง นั้น เวลา กลางวัน มี ผู้ บ่วยไป
 ให้ปวต ใน ท้อง ถ้า บาก เหลือ ใจ จน เติ โต โหด
 ชีมิทั่ว ภาย อาหาร เบื่อ เหม็น ไม่ ยาก เข้า ปตา
 จน เล้น เกษา ร่วง หลุด มาก มาย ถึง เวลา เทียง
 ปวต ท้อง ไม่ สบาย เดือน วัน ทั้ง หลาย ถ่วง ไป มาก มุถ
 กิน ยา นาน เก โรค นั้น ไม่ สุกุญ เจริญ เพิ่ม พุถ

ร่างกาย ผอมไป มีผู้หนึ่งมา ท้าทายไว้ ให้
 ทั้ง ถ่อนพริกไทย ทำผง ถลัน กิน กินดังตามวัน
 โรค ตมกของ นั้น เลื่อม คลาย หาย ดั้น ท้องได้ หายปวด
 อาหารทวี กิน ตมร้าย หาย ดั้น ไม่เป็น คอไป

๑ นิทาน หนึ่ง นั้น เขาพูดเล่ากัน ฦราชวังใน
 แสดง คุณยา นำมา แดงไข ว่าผู้หนึ่งได้ เป็น
 เช่นนี้ มา มิได้ ไขเจ็บ อยู่กับ ภรรยา อาการ
 กิริยา กลายเป็นพระไป อยู่กับเมีย นั้น เหมือน
 พี่น้องกัน ดังนี้เป็นได้ หลายปี เตือนนาน ว่าคาญ
 เหลือใจ ตระอมจิตร คิดไป เคือง คับอุรา นึก
 จักไป บวช เลี้ย คาย ภรรยา หวนไป หวน มา
 โกรธแค้น ร่างกาย ไม่ได้ดังจิตร จำนง นึกหมาย
 กำถั่ง เลื่อม หาย เคียด ร้อน เลี้ยใจ วันหนึ่ง เพื่อน
 เกดอ มาเยี่ยม แต่ไกล พุดจาปราได้ย ถามถึง

ร่างกาย ว่าเกิดเป็นไร คือไม่สบาย เจ้าขุน
มุนาย เบียดเบียนบ่ทา หรือเจ็บ บ่่วยไข้ ร่าง
กาย กายา คล้าดำผิดตา ศุขทุกข์อย่างไร ฯ

๑ ชายนั้นจึงเล่า ว่าตัวข้าพเจ้า ไม่เจ็บอันใด
แต่กายพิการ รำคาญเหลือใจ เร็วแรงหมดไป
ทนทุกข์มานาน แรงกายหายหมด แต่จิตรอาจ
หาญ ดังนี้มานาน เดือดร้อนเหลือทน อยู่บ้าน
เหมือนวัด ตำระพัดขัดสน มั่นเมื่อยของคน
เหมือนพี่น้องไป อะไรบันดาน รำคาญโตใหญ่
ขอเกิดจงได้ รู้แจ้งเรื่องความ ฯ

๑ ฝ่ายเกิดได้ฟัง อาไศรยกำลัง กรณาไป
ตาม บอกยาแล้วว่า เจ้าอย่าเซ็ด ขาม กิน
สองสามขาม จักหายโรคภัย กำลังกายา จัก
มาโตใหญ่ ต้มกินให้ได้ เป็ดอกพญา ช้าง ตำ

กำหนดจุดไว้ จงได้หาทำ ยานี้ดีล้ำ เขาเรียก
ตะโกนา

๑ ขนานหนึ่งนั้น พระยานัททันต์ ช้างบ้านช้างป่า
ต้องตั้งเป็ดอกลับ น้ำผึ้งนำมา แซ่ไว้ไม่ช้า ออก
แล้วกินไป ยานี้ดีจริง กำลัง มากใหญ่ ทำกิน
ให้ได้ จักหายโรคฯ

๑ ครั้นกลดไปแล้ว ขายนั่นแสวงหา ได้เป็ดอก
ตะโกนา ต้มกินวันไป หายโรคกำลัง มากมายเจริญ
ใหญ่ ยิ่ง กว่าเก่าไป เปน สุขล้ำราญ ฯ

๑ นิทาน หนึ่งว่า คนชาวลังกา เทียวหาอาจารีย์
ไปอยู่ เมือง เทศ นคร ไพศาล เล่าเรียนเขียนอ่าน
ในบ้าน พวกพราหมณ์ เขากินอัน ไต ก็ คึกษาตาม
กะทิลัมมะราช เกิดอแซกคลุกกิน เนื้อปลาหายาก
เว้น ชาติ ตัดสั้น นมเนย ต้มกิน หัวยัง ชีฟ เปน มา

เขาห้ามมิให้ กิน เนื้อ กินปลา ให้เที่ยว แสวง หา
 บรเพ็ช มากิน เข้า เย็น ทุกวัน จน บร เพ็ช นั้น
 เสื่อม หมด ไป ดั้น เข้า คอก เย็น แขน วา หนึ่ง ก็ กิน
 ไม่ หมด คิด ดั้น กิน เหมือน อ้อย คาด ประเดี้ยว เคี้ยว
 หมด เหมือน รศ อร่อย หวาน หน้า ตา ชื่นบาน
 เคี้ยว เนิบ กัด ดั้น ไป เข้า เย็น เปน นิจ คิด เว้น ไม่ ได้
 ต้อง เที่ยว หา ไว้ กิน ไป ทุกวัน แก่ โรค ต่าง ๆ
 หลาย อย่าง หลาย ชัน เดิน คดอง เร็ว ชยัน ไม่ เห็น ยอ
 เมื่อย ษา เลี้ยง เพราะ เสนาะ ดัง โด หิด ไม่ คัง
 แก่ คัน ภาย แก่ บวม แก่ ไข้ จับ ดั้น ชีมน่า มี
 คุณ นก หนา เปน ยา อัน ดี แก่ โรค ต่าง ๆ
 หลาย อย่าง มาก มี ยก ไว้ แต่ ฝั ชื่อ คณฺฑ มา ษา
 ๑ นิทาน หนึ่ง นั้น ว่า สมภาร ฉัน หัว หมู เปน ยา
 เคี้ยว กิน ทุกวัน ฉัน กับ น้า ษา หลาย ปี ถ่วง มา

เห็นคุณหลายประการ นิ่งทน ทำกิจ ประกอบการงาน
 พากเพียร เขียนอ่าน ได้ทั้ง คัมภีร์ พ้นแน่นไม่หัก
 เปน ศุข ขบถัน ร่ากายเขอนั้น ไม่แก่ชรา
 พ้นภัยแก่ไป ท่านผู้นั้น ไซ้ ผ่องใส แปลกตา
 เปดง ปลั่งดังหนุ่ม เบบางโรคา ผู้ช่อนพรรษา
 ดูแก่กว่าไป กำลังเจริญมาก เดินคล่อง ว่องไว
 จักขุสว่างใส ไม่มีติดตามกาด อายุล่วงมาก
 แต่ไม่พิการ กิจในวิหาร หมั่นทำทั่ว ไป ฯ

๑ นิทานหนึ่งนั้น เขาพูดเล่ากันว่ายาเจือไซ้
 เม็ดช้อยย่อย แหก ครันจักดำไป กัดัวมาปจักได้
 แก่ต้นตำรา เขาพรรณาคุณ ว่าดีนักหนา
 ต้องลงดินทำ แชน้ำอยู่นาน ฯ

๑ ขนานหนึ่งนั้น เขาพูดเล่ากันว่าท่านสมภาร
 อาวาสเขออยู่ ปากอ่าวยี่ด่าน บัวยเจ็บมานาน

รากช้อย ต้ม กิน แรกกินไปนั้น เมา เมา กาย ท่าน
 ต่ำ ค่ำ ไปสิ้น นานไปจึงตอก ทัวทั้งกายนิ โรค
 ไภย หายสิ้น อ้วน ขาว ผ่อง ดี ต้อง ถ้วย เทา นั้น
 ชายุ่ตัว ท่าน แปร สิบ หย่อน บี้ ยัง ดำรง ชีพ
 จน กาลบัดนี้ ถึง ศก ที่มี ใน ปีปัจจุบัน ฯ

๑ นี้ เปน นิทาน ดารกให้มัน เพื่อให้ดำคัญ
 เชื้อ ถ้อยยาเดิม จักได้ทำกิน ได้อายุเดิม ยึด
 ยาว ต่อเพิ่ม ชนม์ชีพออกไป จักได้เป็น บุญ
 เกื้อ กุดโตใหญ่ ขอ ขำ จงได้ ชีพยืน ยาว นาน
 ด้วย บุญเราให้ ตาราเป็นทาน จงถึงนิพพาน เช่น
 พระพากุต ไร่ ไรคาพาข ปราศจากอาตุร เมื่อ
 ท่าน ด้บ ด้ญ ร้อย หกสิบ บี้ จบได้รู้ สิ้นเรื่อง
 คำแสดงเท่านี้ ความ ศุขสวัสดิ์ จง มี ทั่ว เทอญ ฯ

๑ ยาแก้ชรา ได้ยินเขาว่า ที่ปฐมเจดีย์

ผู้เดา นั้น ชื่อ พระสุธรรมโม ตรี ไป เปน กงษ
 จับจ่าย การงาน อายุ ถ่วง มาก แต่ ไม่ พิกวร
 สูงใหญ่ไพศาล โรค น้อย แรง เจริญ เดิน คล่อง
 ว่องไว อายุ นับได้ เจ็ดสิบ หก เกือบ เกิน ขึ้น
 บน ตะพาน ร้าง ร้าง สูง เชน คด เคี้ยว เลี้ยว เดิน
 จน ยอด เจดีย์ กำถัง ยัง มาก บุตร เด็ก ก็มี
 เต่า ว่า อัน นี้ เปน ด้วยคุณ ยา ฯ

๑๐ ตำเนิน นิทาน ว่า คน บราณ มี อยู่ ใน บ้า
 ผม หนอง เนตร หนึ่ง แดง ทั้ง กายา มี ได้ นุ่ง ผ้า
 ใบไม้ กัด พัน สูงใหญ่ โต เกิน มนุษย์ ทุกวัน
 คน เห็น สำคัญ ว่า ยักษ์ ตกใจ มี พระธำม องค์
 ไป เทียว ธุดงค์ พบ คน โต ใหญ่ เห็น เข้า วัง หนึ่ง
 ต้อง องค์ พัน ไป องค์ หนึ่ง สดุดไม้ หก ล้มเหยียด ยาว

ความกลัวตัวฉัน หน้าซีดขาว ตื่นตื่นมือเท้า
 อ่อนเพลีย เสียใจ สำคัญว่ายักษ์ จักจับตัวไป
 ถูกขึ้นไม่ได้ เพราะความหวาดกลัว คนโตเห็นเข้า
 ค่อยเดินเบาๆ ถึงแล้วยิ้มหัว ถามว่าบัดเจ้า ทำ
 ไม่จึงกลัว ข้าไม่จับตัว ไซ้ยักษ์ไซ้มาร ข้าเป็น
 มนุษย์ คนเก่าโบราณ อยู่มาช้านาน หลายร้อย
 ปีเกิด ท่านมาที่นี่ จักประสงค์สิ่งใด จงได้บอก
 ไป อย่าได้อำพราง พระนั้นได้ยิน สมทั้งจิตร
 ทวิต ดันความอางขนาง จึงบอกว่าข้า เทียวมา
 ตามทาง หายาดีทุกอย่าง เรียกต้นกะเพราแดง มี
 อยู่ที่ไหน จงได้บอกเถลย เปลือกกินมีแรง ไม่
 แก่ไม่ตาย ดันใหญ่ตามอ้อม เขาเล่าบรรยาย ตัว
 ข้ามุ่งหมาย อยากได้กะเพราแดง คนโตห้ามว่า
 ดูแต่ตัว ข้า ท่านอย่าพึ่งแสง อย่าเลยกินไป

ทำให้ตัวแดง ประสงค์เร็วแรง ไว้สู้กับใคร เอาแต่
 ยานี้ ไปทำให้ได้ ร่าง กายนั้นใช่ จักไม่ชรา
 เมื่อกินยาไป รูปร่างอย่างไร จักไม่แปลกตา คง
 อยู่ อย่างนั้น ห้าม กันโรคฯ ไม่เป็นเช่นข้า กิน
 ยาเปลือกกะเพรา จงจำตัวยา หัวบัวมหา กล้วย
 น้ำจวน เน่า มา หั้นผ่าน ตาก ให้มากรวมเอา มา
 ชั่ง ให้เท่า เม็ด ข่อยพริกไทย สี่ ถึงเสมอ กัน บั้น
 ย่อยยานั้น ให้เหลกจงได้ เถลง ในกะทะ น้ำผึ้ง
 กวน ไป ช้นเหนียวบั้นได้ เก็บไว้กลั่นกิน ผู้ได้
 ทำยา โรคฯถอย ดั้น กำถึงกายิน ผิดคนแก่เกิน
 ร่างกายคล้ายหนุ่ม ว่องไวดุจเดิน ควรจัก ด้รว เสรีญ
 ดูแปลกปลาดใจ เห็น แก่แต่ ฟัน หลุด ร่วง ดั้นไป
 นอกนั้น ผ่องใส ดูไม่ชรา ครัน ชักไต่ถาม แจ้ง
 ความว่าข้า หาผล ข่อยมา ทำยากวนกิน โรค
 ไภยไข้เจ็บ เบา น้อย ถอย ดั้น ใครได้ทำกิน จัก

หายโรคมา จบเสร็จฉันเรื่อง เท้านี้กล่าวมา ผู้ใด
 ปรากฏา จงหาแก่กัน เขียนจบ คำว่า อายุ ตูข้า
 ได้ต้อง หมิ่นพิน กับเศษด้าม สิบห้า กิดตาม เดือน
 จันทร์ ครบถ้วนในวัน รุณวาร ได้มี เดือน ห้า
 ช่าง ชื่น พาทสัตว์ดี เกาะเป็นชื่อปี นพศก ตก ลง
 นับตาม รัชกาล ที่เขาเขียนอ่าน เกาะสิบเจ็ด จำง
 จงได้จำไว้ เพื่อใคร ต้องประสงค์ จักได้รู้ ตรง
 ตามปี ใช้กัน

๑ ถ้วยน้ำ หั้น ดาก สี่ ส่วน เหลือ หนึ่ง หัวบัว
 ดาก หนึ่ง แก้ว ส่วน เหลือ สี่ ง่าว บัว หนึ่ง แก้ว
 ส่วน เหลือ สอง รู้แล้วไม่ต้อง หั้น ดาก ชั่วโมง

๑ ขนาน หนึ่ง นัน นายไชย รามัญ อยู่บ้านเชิง
 ราก เป็นโรค กระโถย บ่อยใช้ตำมาก คุมมอญ

ไปมาก ทำอิฐตพบุรี อายุนับได้ ห้าสิบสี่
 โดย ปี่ ชุบ ผอมเต็มที เปน เก็ดตั่วไป หิว
 หอบ บอบ แรง ไม่อาจ เดิน ไกล ขัด ส้น จน ใจ
 ไปหา ผัก ฟืน พบ พระ หนึ่ง มา หน้าตา สด ชื่น
 อายุ ยาว ยืน สัก แปด สิบ ไป เดิน คล่อง เร็ว นึก
 ตัง จักร กัดไฟ นายไชย ตามได้ เต็ม เหนื่อย จึง ทัน
 ถึง แล้ว กราบ ไหว้ คุณ ตา ได้ อะไร มา ทำ ยา ฉันทน์
 จึง เดิน เร็ว นึก ตัง จักร หมุน หัน จง เม็ด ตา ฉันทน์
 บอก ให้ เปน ทาน พระ แก่ จึง ว่า ภู ไร่ กิน ยา เจ็ด
 ตั้ง มา นาน สัก สาม ปี กว่า ภาย ภาย หาญ เดิน
 ไกล ได้ นาน ไม่ เหนื่อย เมื่อย ษา แรง ไม่ ถอย ถด
 ถึง อด เข้า ปลา เพราะ ได้ กิน ยา เจ็ด ตั้ง จง จำ
 รวง แดง กระชาย หัว หนู ทั้ง หดาย ตะ โทนา เป็ด ลอก
 ตำ อีก เป็ด ลอก ประคำ ไก่ ราก แฉง จง จำ ส้ม อ

ไทย ดี ถ้า ต้ม กิน ริน ไป หรือ จัก ตาก แห้ง ทำ
 ผง เก็บ ไว้ น้ำ ฝรั่ง ริน ได้ บั้น ก้อน กลิ่น กิน แก้ว
 กระได้ย ผอม แห้ง เกิด แรง กายิน อาหาร ทวี กิน
 ไม่ เบื่อ การงาน ของ หนัก ยก ได้ แรง กาย อาจ หาญ
 กิน ไป นาน นาน จัก หาย โรคา นาย ไชย จำ ได้
 หาย รวบรวม ไว้ ได้ สัม ปราภนา ต้ม กิน ริน ไป หาย
 โรคา โรคา ส้ม เต็ม เขา ว่า กายา บริบูรณ์ ผิว
 หนัง เปน เกล็ด หล่น ร่วง หาย สุนัข แรง กาย เพิ่ม
 พุด ของ หนัก ยก ถอย เดิน หน ทาง ไกล อายุ
 นับ ได้ หก สิบ ปี ไม่ ถอย กำลัง ยัง มาก หาบ
 เข้า เงิน หยอย เทียว หนึ่ง ไม่ น้อย หก สัด พอ ดี
 ไป ตั้ง ทำ อัฐ อยู่ ปฐม เจตีย์ กิน มา สาม ปี
 พัน แน่น ไม่ คลอน ถ้า ไม่ มี เพื่อน คน เดียว ไม่ นอน
 ไม่ เปน โรก กล่อน เหมือน คน ดิบ แรก ปี ผู้ เฒ่า นั้น

ชื่อ พระสุธรรมโมศรี ข้าเขียนตามที่ เขาจด
 หมายถึง นายไชยเป็นที่ สมิงสิทธิเดชา เป็น
 ผู้กินยา หายโรคแรงเจริญ มีผู้ได้ฟัง พดอย
 พุด สรรเสริญ ยาอื่น ห่อนเกิน คือจริงควรจำ
 ตอกตัวยาไป ว่าเคยได้ใช้ มีคุณเข้มซ้ำ แต่
 น้อยสิ่งไป เคยได้หาทำ ยานี้ดีล้ำ จงทำกินเทอญฯ

๑ เขียน ลงตำรา ชาญดู ข้า ได้สองหมื่นวัน
 กับเศษ พัน ร้อย สามสิบ เช็ดด้วย ก้น ครอบ ถ้วน
 ในวัน ฤกษ์วารได้มี เดือนแปด ข้าง แรม สักมี
 ดิถี เถาะเป็นชื่อปี นพศกตกลง คิดความรัชกาล
 ที่เขาเขียนอ่าน ศกสิบเจ็ด จำนง จง สังเกต ไว้
 เพื่อ ใคร ต้องประสงค์ จักได้รู้ตรง ตามปีใช้ กันฯ

๑ ยานี้ จักได้ใช้ พระครูบอกไว้ ห้ามสั่งด้วยกัน
 ไม่ไผ่ผ่าหา พิมเสนในนี้ ดินประสิ้วเล็กน้อย

แก้ว แดง ขลุ่ย มา พิมเสนไทย กลิ่น หอม ดี พร้อม
 เสนอ นา กระแจะ อ่อน จง หา ส่วนครึ่ง ฟัง จำ พร้อม
 เสร็จ ทำผง กวน เลื่อย ดยง คำ นึก ใช้ ดี ต่ำ แก้ว
 ปวด กระทุ้ง แทง แก้ว ใช้ ราก ส่าจ ดัน นิบาต คา แดง
 ใช้ ดัน สู่ ทาน แรง นึก หาย กระจาย ไป ชลึง เด็ด
 ประเสริฐ ถัน ถ่วง พ้น ยาน นึก ไทย ไม่มี ชน นาค
 จะ มา สู้ ให้ เข้ม ทน

๑ โกฎ บัว โพล ว่าน น้ำ	จันทร์ หอม
ชิง หึ่ง พิมเสน ปลอม	แซก เข้า
เทียนดำ ลูก กระดอม	แก้ว ดิ่ง
ดีจระเข้ เกล็ด	ตาก แห้ง ตำ ผง

๑ ยาน นึก หัก หอย อด ต้ม	ตามัว
แก้ว ถม วัง เวียน หัว	โรค ร้าย
คา เฒ่า ไล่ แก้ว มัว	ตา สว่าง
มือ คลั่ง โศก เสน่ ค้าย	สอ ด ร้อย รุ เข้ม

๑ ตำนานมะตูมน้ำ หดงวรัตนะ พิม พานรุักษ
 เล่ามา จักได้เริ่มเรื่อง เรียบเรียงพรรณา ของ
 เก่าเล่ามา เรือรำน่าซัง ฯ ยาทูกแปลกแม่ เจ้า
 กรมครูแก่ เล่าเรื่องให้ฟัง ว่าชายหนึ่งได้ มะตูม
 นมขลัง สดดังใจหวัง ผลหนึ่งทำยา กถ้วย
 น้ำไทยเพิ่ม หวีหนึ่งเที่ยว นา พริกไทยเท่า ยา
 ว่าเต็ม ทนนาน นึ่งขึ้นด้วย กัน มะตูมเช็ด หัน
 กถ้วย น้ำ ปอก ฝาน พริกไทยใน ห่อ เทคดุกคุดการ
 ย่อยให้แหลกนาน ทำแผ่นตากเรียง แห้งแล้วดง
 ครก บั่นแหลกสันเตี้ย ยกโถตั้งเคียง น้ำผึ้ง
 คดุกเท เสร็จแล้วเก็บไว้ บุรุษนั้นไซ้ ไปเที่ยว
 เกร็ดเกรว บ้านอื่นเมืองไกล เที่ยวไกลโยเย ยาก
 เย็นเกิน เก่ ยังไม่กลับมา แม่อยู่ข้างนี้ เห็น
 นานเต็มที ดูกไม่กลับมา เดินไปในเรือน พบ

แต่โยยา นี่ของถูกซ้ำ ทำไว้กินดู โรคโง่
 หายสิ้น กายนี้เฟื่องฟู คนอื่นแถม ได้ดีมแปลก
 คาไป ที่เคยอ้างหน้า บ้วนปากลงไป หย้า
 ที่นั่นไซ้ งอกงามผิดตา โคหนึ่งเขาปล่อย แก่
 ผอมชรา เทียวซัดเซมา พบหย้าสดงาม โค
 กินหญ้าไซ้ โรคโคก็หาย ร่างกายควร การ ค่าย
 กับโคหนุ่ม เรี่ยวแรง อาจหาญ หึงนั้นเหนียวยาน
 กินยาร่ำไป ทุกวันจนหมด ที่เหี่ยวแห้งสด
 กัดับฟ่องใส วรรณคล้ายหึง แรกหุ่ญเจริญ
 ไวย ฝ่ายบุตรเทียวไป นานแล้วกัดับมา มารดา
 แปลกบุตร บุตรแปลกมารดา ค่อยพูดเจรจา นาน
 จึงรู้จัก เมื่อบุตรกัดับมา อายุคณนา หมิ่น
 แปรพันวัน มารดาว่า ตัก ต้องหมิ่นทดพัน
 เล่าว่าบุตรนั้น แก่กว่ามารดา บุตรแปลกใจถาม

เรื่อง ความมารดา โถยาของข้า ไปไหนใคร กิน
 มารดาเล่าว่า แม่พบโถยา เปิดขึ้นหยิบกิน บ้วน
 น้ำลงไป ถูกใน แผ่นดิน หย้างามโคกิน หาย
 โรคอันพี แม่เห็น อัค จรรย์ จึงได้ ถ้ำคณ
 ว่า ยานี้ ดี กินไปจนหมด กาย สด เบ่ง ศรี ก่อน
 ชุบ กลัปพี อาหารเพิ่ม พูน ครั้น การ ถ่วง มา
 บุคร นัน ขรา สิ้น ชีพ ดับ สุนัย มารดา อยู่มาก
 กว่า บุคร เจ็ด คุณ กำหนด ด้วย สุนัย หลาย จุศราย
 เรียง เขาเถา ดับมา ไม่เห็น ด้วยตา ต้องว่า
 สิ้น เลี้ยง พุดไม้ เต็ม ปาก ยาก จัก เรียบ เรียง ผู้
 อ่าน จัก เลี้ยง กล่าว โทษ โสภณ ทาย

๑ ท่าน จัน ทาราม กาย สัม บรณ งาม แปลก ชน ทั้ง
 หลาย พัน ฟาง ยิ่ง มาก ขบฉิน สบาย แกว เกลี่ย
 ตาม กาย หนีด หน้อย เปน ไป โสภณ ไม่ หนวก ตึง

เดินคล่องว่องไว จักขุสว่างใส ไร้เจ็บเบามาง
 แปรลึงจวนใกล้ มิได้ไว้ใจ จิตร์คึกคางขนาง ไป
 ถาพระบาท ไม่หยุดกลางทาง นี่เป็นตัวอย่าง
 แปรลึงแก่จึ่งตาย เมื่อใกล้วายุชีพ บวมแบ่งทั่ว
 กาย พุคว่ายังสลาย ไม่เจ็บอันใด ไม่หลงเพื่อน
 เพื่อน เลือนเือนเหมือนใคร ไปเยี่ยมจำได้
 พุดเหมือนเมือก ชื่อท่านชวีอยู่ เชื้อแขกตานี
 ในปัจจุบันนี้ ได้เป็นราชา คณาจารย์บอก
 ฝ่ายวิบัสนา ได้นามลัญญา วินยานุบาล เธอ
 หามะคุมฉิม ทำนมนานาน ในสภากะฐาน เทียว
 แบ่งให้บัน ยานหนักสิ่ง ถูกจันท์ ดอกจันท์ ดอก
 กรรณิกานัน คากแห้ง ปนยา พริกไทย ดูปดี้ การ
 บุรตามมี แชกเค็มในยา บดกับมะตูม แผลก
 แล้วนำมา หม้อใหม่บดฝาน น้ำผึ้ง คฤกริน แขนง

ย่างเข้าไฟ กาดฝนต๋วงไป จึงได้มากิน ถ้าแห้งน้ำผึ้ง
 เติมนวดโดยถวิล บั้นเป็นก้อนกิน กัดถึงดังตงไม้
 คุช่าพังคุ ไม่สู้ชอบใจ หาเมื่อบลูกว่า ได้ผลเก็บ
 มา ผลหนึ่งพริกไทย นับไว้ร้อยนา นึ่งขึ้นไม่ช้า
 ตง ครกบั่นไป แหกกแต้วนำมา น้ำผึ้งเชียวไว้
 น้ำนั้นเหนยได้ ฝานี้ดตามมี ผ่อนยาเทตง กวน
 ไปให้ดี ช้นแข็งไต่ที่ ต้องชามเป็นพอ เก็บไว้
 ใช้ไป ถึงปีกวนต่อ เห็นคุณสามข้อ อาหาร
 ย้ง ยืน ท้องได้ไม่คั่ง กับผูกผัดผั้น คั้นเข้า
 ยากดั้น เมื่อยขมเบาบาง นครเข้านั้น เคนไป
 จนถึง ไม่หยุกกลางทาง ถ้าไม่กินยา อาหาร
 ขัดขวาง ถอยลงครึ่งกลาง ท้องได้ผูกไป ได้
 ให้พระบ๊วย ผอมแห้งเสียดใจ เข้าคัมภีร์ได้
 ตามข้อเวลา กินถองดูเต่า เข้าคัมภีร์ในเข้า ชาม

ปากไปถ่มน้ำ คิ้วท่น ตีใจ ยังพอเดินได้ มาเล่า
 แก่ข้า ยานี้ มีคุณ อาหาร สมบูรณ์ มีคุณ นัก
 หนา ว่ากินเข้าได้ แปลกแต่ก่อนมา บาง คน
 พูดว่า กินไม่รู้พอ อยากกิน บ่อย ๆ กินเข้า
 อร่อย เพชริน คค หมด หม้อ เรื่องนี้เล่ามา คุณา
 หัวร่อ ใครทำยาขอ มคุม เรานา ได้ดองคน
 ไข้ หลาย คน นักหนา มันเป็นคน บ้า อาหาร
 ไม่กิน กิน ยา ไข้ ไป กลับ กิน เข้าได้ ฤทธิ์ บ้า
 สงบ สิ้น คล้าย กับ คน ตี คง ไข้ ได้ ยิน ใคร ได้
 ว่า กิน เป็น ลาภ อัน ตี อำนาจ คุณ ยา จัก ช่วย
 ทักษา ให้กาย สด พื บำ บัด โรค ไภย ไข้ เจ็บ
 ที่มี เจริญ สุข ศรี ชนม์ ชีพ ยืน นาน คน อายุ มาก
 บัวย หนัก พิการ อายุ สั ง ขาว แผล สิบ หย่อน บี้
 คน หนึ่ง นั้น ไข้ อายุ นับ ได้ เจ็ด สิบ สี่ ปี ให้

ลงมือเท้า บวมเป่งเต็มที นอนอยู่กับที่ อาหาร
 ไม่กิน กินยา^๕ไป โรคโภยคลายสิ้น เข้าน้ำ
 กลับกิน ฟื้นฟู^๕หายไป นาน จักชักเหตุมา ชี้แจง
 พรรณา ให้ฟังพิศดาร เมื่อจักชอบใจ จำไว้
 นาน ๆ เมื่อบุญของท่าน จำไว้ได้^๕ดี คนเขียน
 ตำรา มีผู้มาหา ที่เพ็ชบุรี ไม่พบกันนาน
 ถึงสี่สิบปี^๕ เขาว่าท่านนั้น ยังไม่แปลกตา แล
 เห็นจำได้ สังเกตดูคล้าย กับเมื่อก่อนมา แต่
 ฐานเราแปลก ผู้ที่มาหา ต่อพูดเจรจา จึงได้^๕
 ร^๕กัน คนนั้นเมื่อบวช เปนเนรคราวกัน อายุ
 เขานั้น เท่ากันด้วยปี แต่ดูแก่ไป ตัวผู้^๕นั้น
 ใช้^๕ เปนบุตรขุนศรี ชื่อสุดไปอยู่ เมืองเพ็ช
 บุรี ได้สี่สิบปี^๕ จึงได้พบกัน มีได้กินยา ดัง
 ว่ามานั้น ร่างกายผิวพรรณ จึงแปลกตาไป

ใคร พบ คำว่า ดังได้พรรณา จง จดจำไว้ ทำ
 ดอง ดูก่เกิด ไม่ยากอะไร มะตูมหาได้ ใน
 เมืองนี้ มี ไม่ต้องออกไป ถึงเมืองราชบุรี แต่
 โนน นุ่มดี เพราะเป็นต้นเดิม ทำเกิดเผือกจัก
 ได้ อายุเต็ม ยืดยาวต่อเพิ่ม ชมมัสีพออกไป ถึง
 จัก วาย สีฟ ก็ไม่เสียใจ เพราะเขาว่าไว้ ก็
 ได้ทำกิน นี่ ชักเหตุนา ประสงค์ปราณา จะให้
 ได้ยิน ใครเชื่อ จักทำ ยาน ชนกิน เผือกโรค
 ถอย ต้น เป็น คุณทั่วกัน วันเขียน คำว่า อายุ ดู ขำ
 ได้สองหมื่นวัน กับเศษสอง ร้อย หกสิบ ด้วยกัน
 ครบถ้วน ดังนี้ จริงแท้แน่ใจ ปี ชวดนอก ศก หนึ่ง
 สอง สอง หก ขึ้น หกค่ำไทย ประทับดี เดือน
 ดีเขียนไว้ หวังจะบอกให้ แก่ผู้ต้องการ

๑ เจ้ากรรมเลื้อว่า คนเดือน มาหา ในเดือน
 ราชาการ พุดว่ายานี้ มีคุณเชี่ยวชาญ แก่ โรค
 บราณ ฤๅคดมพลวกตง มะตุมคัมชั้น พริกไทย
 จำนง ทำให้ แหตกผง ตง กทะตัง กวน ถ้ำคราว
 ยามจน น้ำผึ้ง ชัดสน เกิดอ แก่ เกล้ากวน พอ
 เลี้ยงยาไว้ กินไปตามควร เต่าว่า น้ำสรวด ตาม
 วิได้คนจน กินไปหายโรค หตายผู้ หตายคน ว่า
 นีชอบ กต น้ำรับเปน พยาน ตู ข้ำเคย เปน เม็ด
 ยอดตามทวาร ข้ำขำนานนาน ให้ บ่วยตงไป กลาง
 คินกลางวัน ผสมรวมกัน เกือบ สี่สิบได้ ถ้า
 หตายวันแล้ว โดหิตตกไป ไม่ใคร่ หลับไหล
 ท้องเพ้อเฮ่อเปน กิน ยามะตุมมา โรคตังที่ว่า
 เจียบตงบไม่เห็น ถึงปีติอยู่ โรคนั้นไม่เป็น จะ
 หาย ขาด เว้น หรือไม่ เหลือ กระเน ถึงเรา ตายแล้ว

อย่าได้ สอด แกล้ว เลี้ยวใจ โดเต ทำต่อไป เกิด แก่
ใจว่าเหว่ เหลือถัน พันแต่ให้ กิน แก่ ความตาย โท
มาระกัจ แพทย์ ยัง ต้อง วอดวาย เสรีจ ด้้น บรรยาย
ตามได้ ฟัง มา ฯ

๑ คำราหนึ่งนั้น ได้ เห็น พระ ท่าน เทียวลืบ แลวงหา
บรรเพช มะตูม ได้แล้ว นำ มา พร้อม เสรีจ เครื่องยา
คัมให้เด็กกิน แก่ โรค คาน ชะโมย ลงท้อง อาจิณ
คาเหลืออง ดัง ชมัน พุงโรโซเซ กัน ปอด คอด กิด
แขนขาเด็ก หลิว ตามแข้งเกล็ดมี กิน ยานี้ไป
ร่าง กาย อ้วนพี ครอบยี่สิบปี ได้บวช บรรพชา
ยานี้ตามตั้ง มะตูม อ่อนหา ได้แล้วรวมมา
ผ่าน คาก หลายวัน บรรเพช ขดใหญ่ หาไว้เชือดหั่น
เต็มชามเช้าฉัน เกลือดวง พุน ชาม คัม ชันด้วย กัน
เคี้ยว จน ยานี้ ชันเหมือน น้ำมะขาม วินโนให้เคลือบ

มิให้ รั่ว งาม ใครเจ็บ กินตาม โรค น้อยมากทั่ว
 อาหาร กินได้ โรคโภย หลีกหนี แต่ น้ำยา นี้ ชม
 เค็มเค็ม กลิ่น ใคร พบ คำรา อย่า ว่า เรา คื่น เถ่า
 ให้ ใจ ชื่น ชอบ เชื้อ หลาย คน ผู้ มี บัญญา จัก
 กล่าว ครหา ว่ายา หลอกชน ให้ หง เชื้อ ถือ ดัง
 รือ จะ พัน ความตายของ คน นี้ และ ความจริง จริง
 อยู่ คำ ปราศรัย ผู้ ไม่ ประมาท รอบรู้ ทุกสิ่ง ไม่
 ท้าว คราว มีศ หาไว้ คำ อิง ทำ ดี กว่า นิ่ง เช่น
 การ สงคราม เหมือน คน พัน ทน มี ยา ทุก คน ไว้
 ญ เหงื่อ กรรณ มิให้ รั่ว งาม ศ เกิด ก่อ ต่อ ตาม ฉ่า
 แก่ แล้ว ห้าม ไม่ เหมือน คำรา จบ เสรี จิต ธิ์ เรือง
 เถ่า นี้ กล่าว มา ผู้ ไม่ ปราศณา อย่า มา แฉ้ว พาน
 จริง เที่ยง ใจ ไว้ เรา ช่วย บอก ให้ แต่ ผู้ ต้อง การ
 ขอ ข้าง ใจ มี ธิ์ พิน ยาว นาน กำลัง ธิ์ พิน ใจ
 อดย ส่ว ดี ๒

๑๐ ขนานหนึ่งนั้น เขาพูดเล่ากัน ว่าคุณแรงกล้า
 ขับไล่เสี้ยนหนาม แก่กันชรา ร่างกายกายา ว่องไว
 ไพร บุรณ แม้คนธาตุผก กินไปโรคสูญ กัด
 กตาย คต้าย มุต โค ค่น ตัง กอง อาหารเจริญมาก
 หุ่น ถ้าย สบาย คตอง ท่านผู้เจ้าของ ร้อยยี่สิบปี
 กินยานี้ไป ร่างกาย อ้วนพี ผุดผ่องเจริญศรี
 ทรง ชีพยืน นาน คนกิน ต้องมาก ทลายปากว่า ขาน
 ส้ม คตอง อาการ ที่เขาเล่ามา ทำต้องดูเถิด ทอด
 ยอด แสง หา พบ ผล เก็บมา ตวง ตาก เต็ม ทนาน
 แห่งกรอบ งครก บั่น ร่อนตามกาด เบน ผง ประมาณ
 หนักได้คำตั้ง ยามอง เก็บไว้ บทละ ถาย น้ำผึ้ง เข้า
 เย็นมาถึง กินเท่าพุดชา ฯ เขียนคัต ลงสมุด เรียง
 แต่ง ตำรา อายุตุ ขั้ว สอง หมื่นหกพัน มีเศษ

หิ้งร้อย กับยี่สิบวัน ชบลง กระดาษ นั้น อาทิตย
 ได้มี เกือบสี่เจ็ดคำ บัณฑิตก็ มะโรงปลายปี
 โท ศกตกลง นับตามรัชกาล ที่เขาเขียนอ่าน
 ศกสิบสาม จำง จงได้จำไว้ เพื่อใครต้อง ประสงค์
 จักได้ทราบตรง ตามปีใช้กัน

ตำรายา คำโคลง

๑ เดือน ยี่ ปี่ วอกใช้	ชุมหนา
เหือด หัดตุ เตม ประดา	มอด ม้วย
พันเคษ ทราก ศัพ มา	วัด สะเกษ
วัด อรณ นับ ด้วย	สี่ ร้อย จวน ถึง
๑๑ เปน หัด ลง ณะถุด ท้อง	พลัน ตาย
ยาถุก จึ่ง จะ คลาย	ล้าง ไซ้
สคื้อย ธรรพ เคียว กิน หาย	ขลัง นึก
ถ้วยใหญ่ สาม ที่ไว้	กาก ทั้ง เจริญ เสีย
๑๒ เมศ แก้ว สิบ หกร้อน	ปี ระกา
แก้ว สิบ เจ็ด มีมา	แซก บ้าง
จน สิบ หก ของษา	พฤษภ นั้น แะ
ฝน ตกหนา รา ร้าง	ถด น้อย ถอย ลง

- ๑ เดือนเจ็ด แรมแปดขึ้น โรคหนา
 ดง รากบัวมีมา ทวด้าน
 ครึ่ง พันนี้หลาย เวลา สอง ฟาก เมืองแฮ
 ชุ่มชุกทุก บาง บ้าน แต่น้อย กว่า หลง
 ๑ ฟาร้อง ดัง กึกก้อง เหมือน ปืน
 หรือ พลใหญ่ จุดขึ้น เช่น นั้น
 ห้า หก คำสองคืน บึงหนึ่ง ดัง นา
 เดือน แปดก ลำเนียง ดั้น เตก ขึ้น จากดิน
 ๑ ดง ราก เดือน แปดขึ้น เปน ชุ่ม
 ดี ทวาร เคราะห์ ร่ม ทุก ด้าน
 มณฑล ทั่ว ทุก ตัว คู่ม เเชิง แปดก
 ดาว ศุกรในเพน ผ่าน ญาติให้คนเห็น

๑ คน ตายค้ายอย่างน้อย ^๕ ปี ระกา

อากาศ ดาว ดารา แปลก ครั่ง

สอง คราว ที่ ถ่วง มา หน ก่อน

นี่ เหวะ หัก ดง ทวาร ทั้ง ^๕ ดั้ง ห่อน เคย

๑ ยา แก่ แต่ ก่อน ได้ ทำมา

แต่ มะโรง แด ระกา ก่อน โน้น

มา กระทั่ง เวลา ความ ไค่ หลัง เฮย

คน รอด ตาย ไกล โพน ไร คร้าง ห้าง เกษม

* ๑ เหือด หัก ดง ราก ไร่ บิด ผี

รณาค น้ำ มัน มี เตะ ได้

ตมอย ไร ครี ดี ดวง ตก โถ หิน นา

มูตร พิบัต ฌ ไช้ ง่าย คั่น ดล เห็น

๑ บ่วงดักขณให้

กาย เหลือง

ยารศ ขม ประเทือง

ต่างไซ้

เขี้ยว ตมโรคา เบื้อง

ของ เฝ็ด

เย็น ถูกเข้าไม่ได้

คัด ห้าม ของเย็น

๑ บ่วง ขาวเต็มหะให้

เกิด เปน

ยาแทรกกรศเปรี้ยว เย็น

จิ้งได้

บ่วง ไถหิต ทำเขี้ยว

แดง ชาน

ประกอบ ยา ข้าง เค็มไว้

จิ้ง แก่บ่วง หาย

๒๑ มหาอาวุธแท้

นาม ยา

กำจัด ตม จันหา

ชักได้

ตง ราก อหิชา

ตกะโรค

ด้นนิบาต สอง คดองไซ้

บ่วงร้าย กระจาย สุน

- ๑ กชาย หนึ่ง ว่าน น้ำ รง ทอง
 หดาง เปลือกใบ มน ปอง สี่ ถ้วน
 ตากแห้ง ดี บาท กอง เอง ชั่ง
 สาม บาท ยา ตำ ถ้วน พอก น้ำ หนัก เกิน
- ๑ เปลือกมรุม กุ่มน้ำ กุ่ม บก
 ชิง ข่า กเทียม หก สิ่ง ใช้
 ดีปลี พริกไทย ยก ไฟด กับ กที่อ นา
 สิบ สิ่ง หา ตากไว้ หนักได้ บาท เสมอ
- ๑ ส้มอ ทเถ ทำ แท้ ยา สรรพ
 บน กเบ้อง เรียง ทัพ ตากไว้
 เดือน หนึ่ง จึ่ง ชน กดทับ รวม เก็บ
 หนัก เจ็ด ตำดั่งได้ เสก ด้วย สี่ สดั่ง

- ๑ หัวส่วนไพล่ว่านน้ำ กชาย
 ขิง แก่ หก ส่วน หมาย ชั่งไว้
 กทือ สิบ ส่วน กชาย เวียง ตาก
 ข่า สิบเอ็ด แห้งได้ หนึ่ง ถ้วน ทุกอัน
- ๑ สิบสามเปลือกกลุ่มน้ำ พึง หมาย
 กลุ่มบก สิบเอ็ด กชาย ตากแห้ง
 ทอง หลาง สิบ เรี่ย รวย ผ่าน หั่น
 แก้ว มรุม หยาบ แก่ง บาท คึง ชั่ง เต็ม
- ๑ กเทียม ดิบ ตากไว้ นาน หลาย
 แปด ส่วน สาม ส่วน หมาย เมื่อ แห้ง
 หนึ่ง คั่ว คดุก กับ ทราย สอง ส่วน เหลือ นา
 กถ กเทียม พึง แฉ่ง สุก แห้ง ตาม ประสงค์

- ๑ กเทียม ดัด ตาก แห้ง ฉนโค
 เปราะ บำมี วิไลย เช่น นั้น
 แปร ส่วน ตาก รำไป ดำ ส่วน เหลือ นา
 ความ ฤๅติ ตั้ง ยาว ดั้น ปลด เป็ด ๕ โดง เขต
- ๑ ยานี้ วิไลศ แก่ มาก หาย
 นาม เอนกคุณ ปราย ฤๅติ ถ้า
 ร้อน หอบ สัก ๕ กระจาย ดง ราก กาด แอ
 น้ำ ฤๅติ ยอม ฤๅติ ถ้า แน่น ร้อน ฝน กสาย
- ๑ บรเพ็ด ชมัน อ้อย ใบ บัว
 เม็ด ดับ ๕ เมา หลัว กรอบ แห้ง
 มกอก กระตอม ตัว ยา หก
 หนึ่ง ประคำ ควาย แด้ง เจ็ด ถ้วน ควร เมา

- ๑ น้ำประสาธต์ให้ ผีเอด ศรี
 ไหลเผือกฟุ้ง เหมทวิ เท้าทั้ง
 น้ำตูกประคำดี ความเถื่อน คัมพา
 ทำกระสาย บดตัง ม่อ คัม พรหมวิน
- ๑ ขนาน ^{๕ ๔ ๕ ๕} มี ข้อ คัง เดิม มา
 จันทลีลา ยา แม่้น แท้
 โกฏธ่อ เหมา จุตา ถัมพะ
 จัน เทศจัน แดง แจ้ ลั้ง ห้า หา ผสม
- ๑ กดอมบรเพ็ด ถ้วน ของ ชม
 ไหล เผือกกรากนิยม เท้า ถ้วน
 พุม เสน ชมด ผสม พอ เหมาะ
 น้ำ ดอกไม้ มุตรถ้วน เปลี่ยน แก่ เปน กระสาย

๑ อเนกคุณ ชี้อติง	นาม ยา
เบญคู จันทลีลา	เรียก ร้อง
คำภีร์แพทย์ ศุภกา	เรียน เล่า
ทำเกิด แก่ โรค ท้อง	เดือน ดั้น กิน หาย
๑ อบเชย เทศที่แท้	พึง หา
จันทร์เทศ โกฎิวันนา	กตั้น แก้ง
จันทร์แดง ชมดมา	กึ่ง ส่วน
ห้า ดิ่ง บด ตากแห้ง	ดับ ร้อน อ่อน รหาย
๑ เกดือสตุ คั่วไว้	กตั้น กิน
น้ำ พึ่ง ใน ขวดริน	คตุก บัน
ทำ กอน ผ่อน ผัน ผิน	สอง หนึ่ง สำนนา
ลง ราก บ่วง เรือง นน	ถูกเข้าพลัน หาย

๑ น้ำพึ่งริน ไล่ ถ้วย	ชด กิน
กิน บิด ทำ กายิน	รอด ม้วย
หาย มาก อย่า พึง ถวัก	เขา เล่า มา นา
แก้ กระจาย คลาย ด้วย	ผ่อน พัน ความ ตาย
๑ พรหมคต บด แก้ว ราก	มาก หา
เข้า โภช แค ช้าง นา	ตาก แห้ง
พืชผลม กอ ก มา	สาม เม็ด
เข้า สุก สาม บัน แก้ง	ม่าย ชั่ว ทำ ผง
๑ พริก ไทย ไพธ ว่าน น้ำ	ดี ปลี
เกตุอ เพิ่ม เต็ม ตาม มี	บด ไร่
ดี บรี พริก ด่อน ทวี	สอง เท่า
กิน แค แรก บ่อย ไร่	โรค ร้าย เบา ถอย

๑ น้ำเย็น อย่า ให้ลวง	ถ้า คอ
ถมตะกริว ด้อ ด้อ	จ้อ จ้อง
แดงอุลิส ภู หมอ	อนุญาต
ของ สุก ไม่ ทำ ท้อง	ท่อน ผ้า พัน ตีน
๑ หัวหอม คำ ห่อ ผ้า	ดม ดี
กำจัด โรค ตะ กริว มี	ชัก ร้อง
หอมแดง ยิ่ง แรง ทวี	คุณ มาก
ใคร ใคร ให้พวก พ้อง	รอก พัน คตหาย
๑ บรรเพ็ด เจ็ด แหวน	ดุ่ม เมา
เกรียม สุก แซ่ ริน เหา	แต่ น้ำ
กระหาย หยาก บัน เหา	เบา ทุกข์
เขา ว่า ขลัง ดี ถ้า	บู๊ เจ้า ก้าว แดง

- ๑ ไชย้อย ชะมื่น อ้อย หามา
 ดงครก้อย ชำยา บับ น้ำ
 กิณ ระวัง ดับ โรค หาย โรค
 เขาว่า มีคุณ ถ้า สดบ แล้ว กัดบ คื่น
- ๑ การบูร แซ่ ด้วย สุ่มา
 ริน หยด ลีบ ลือ ครา ดิม แก้ว
 หนึ่ง น้ำ วิธัม พยา ดอง กัดบ
 กิณ แต่ แรก ทัน แท้ พิศ ร้าย คดาย ถอย
- ๑ กะเทียม ขิง พริก หัดอื่น ดิบดี
 สอง เท้า ฟัง เพิ่ม ทวี เครื่อง ร้อน
 การบูร ผัก เบ็ด ศรี แดง ถด กิ่ง นา
 เกลือได้ บด ทำ ก้อน บับ น้ำ มะกรูด รคน

- ๑ ดอกบัวบัง กรอบแห้ง ครอบ ส้ม
 ต้มเคี้ยวรินใส่ ชาม นึ่งไว้
 ดินเหนียว ขยำตาม ควรเท่า มะนาว ๓
 น้ำดิบ ห้าม ขาดใช้ อย่าให้ ต้ม กิน
- ๑ พัง อาต สอง ส่วนแท้ ฝน หา
 ใพลี ดาก ส่วน หนึ่งนา เพิ่ม เข้า
 ปูนเท่า พริกไทย มา สอง เม็ด
 เกลือ ๑ หนึ่ง ปน เคี้ยว ดูก น้ำ ทำ กระจาย
- ๑ เข้า ต้ม กิน อย่าให้ มาก หลาย
 กำริบ เติม หะ กระจาย เกิด ร้อน
 เข้า ตั้ง กรอบ สบาย ยา แฉก บด ๓
 เกลือได้ สัก สาม ก้อน ก่อ แก้อาเจียน

๑ ถ่านไม้ สักบนหน้า	ครว้าเจือ
แก้ โรค กฬ คี เหลือ	กล่าวไว้
ทอง หดาง หนึ่งใบเผื่อ	มณฑล ชัน
ทำแท่ง เก็บ สงวนไว้	เจ็บไข้ กระจาย ฝน
๑ บรรเพ็ด ชะมื่น อ้อย	พึง หา
บด กระจาย มุตร นา	ครึ่งใช้
บำบัด พิศม์ โรคา	ดี มาก
ลง บ่วง ก็ กินได้	เจ็บไข้ กระจาย ถอย
๑ ผล แดง อุลุค เนื้อ	บีบ ขยำ
ดิน ประสริว เท ปรา	บาทใช้
กิน ร้าง บั ดับ พิศม์ นำ	ร้อนร่ำ
น้ำ แซ่ ดอง หน่อไม้	ดื่มได้ จุก ถอย

๑ หนึ่งโคเผาครอบแห้ง	เท่าใด
ผิว มะกรูด เชือดไป	เท่านั้น
บรเพ็ด หั่นตั้งไฟ	สอง สิ่ง คั่วหา
ตำลึง แยกเก็บกัน	ซึ่งให้หนักเสมอ
๑ น้ำกระสาย มาดคั้น	บาทนา
เบ็ดดอก ชุ่มโอเก็บหา	แซกด้วย
แมง ดัก รากสาขา	ใบ ดอก ผล แะ
คั้น เคี้ยว รินได้ ถ้วย	บดใช้ เปน กระสาย
๑ ส้มอไทย พริก หลั่น	คืบดี
เกล็ดขี้ไต้ แทรกตามมี	ถ่าย ถ้าง
ถม เติม หะ แดก ทวี	ต้น ออก
บีบ น้ำเบา ฝูญ ร้าง	แน่น น้อย ถอย คดา

๑ จุก มกรุด ห้า จุก	เชือด ฝาน
กัมมะถัน ประมาณ	บาทแท้
ฝาง สิบบาท อาจารย์	กำหนด
๕๕ ขึง บาท หนึ่ง แก้ว	บ่วง คัมภีร์ โศตม

๑ จบ เดรัจฉา ราก ไข่	ถึง คราวยา เรือง ไข่
จักได้ เรียง จัก	พรรณนา
๓ ๑ หน้ำกะถูกไก่ หน้ำ	ไซหา
หน้ำ ปากควาย ด้วยนา	เก็บไว้
เมตต์ มกรุด มนาว มา	ล้ม ซ้ำ ล้ามแฮ
หิง แชกดี จรเข้ ไข่	บด แก้ว ปวด หัว
๑ จันท์แดง จันท์เทศด้วย	ดอง หวัง
โกฏ คีละ บัว ชลึง	บาทไข่
ก่ายาน เทือก เหนียว กรัง	ปน บด
แก้ว ปวด คีละ ไข่	พิศมร้าย เลื่อม ถอย

๑ พยา มื่อเหล็กต้น	กราง หา
ซัอนเล็กคินินยา	เพิ่มเข้า
จันท์แดง เทศดอง นา	ปน แซก
หอมจรวง จิตร เคถ้ำ	จับใช้พด้น หาย
๑ โรคต้นนิบาตบ้า	พึง มี
วิปริตผิดคนดี	หกซ้อ
พูดพด้ามโคต เรือน หนี้	นอนไม่ หดับ นา
ต้นเทห์กถัว กน ถ้อ	แหวกพื้นดิน มอง
๑ มพรวัวเหลือง ถ่าย น้ำ	ต้อง ผล
สี่บาทกเทียม ดน	ดุกแห้ง
พริกไทยได้เพิ่มปน	ด้ามเท่า กเทียมนา
มะกรูดแก่หนึ่ง แกถ้ง	สี่ชิ้นเชือดเรียง

- ๑ เสร็จ ห่อใส่ ม่อ ดึง เพติง เผา
 ตาม พลุ่่ง ยก จาก เคา นึ่งไว้
 เย็น แล้ว จึง ครอบ เอา แต่ ที่ เหลือ นว
 น้ำ พึ่ง เติม ได้ ให้ เท่า น้ำ ยา เติม
- ๑ ไข่ ถ่วง เค็นหนึ่ง แล้ว จึง กิน
 ช้อน นึ่ง พึ่ง คัก ริน ดั่ง ให้
 คน ไข่ ไม่ ยอม ยิน คัด คม
 จง พุด เอา ใจ ไข่ ปลดอบ ให้ ถิ่น กิน
- ๑ กเตียม กัดบ นึ่ง แล้ว ดาก ขยาย
 ขะยี้ เป็ด ออก ร่วง กจาย เก็บ ไว้
 ปน ได้ คั่ว กับ ทราย คน คดุก ไป นา
 พอง ทัว ด้ก ครอบ ไข่ เชีย คุ้ย เก็บ เอา

- ๑ ยานี้ดีนักแท้ ควร ถูจิต
 คุณ มาก แรง กายิน แผลก ถัน
 ใคร ทำ เกือบ ส่องน กิน หมัน บิด รวง ษา
 ถึง แก่ หก ดิบ ัน ร้าง คล้าย ยุพเยา
- ๑ ยานี้คนคงเพ้อ พึง หา
 ผล จิก ที่ สด มา ตาก แห้ง
 บ่น ย่อย เลื่อย ด ษา ครอง นัต
 พด เลอะ บ ห่อน แกต้ง เบ้า เข้า สงบ ถอย
- ๑ พุ่มเส้นไหมไม้ไผ่ แสง หา
 แก้ว แกดบดินประสี มา เพิ่ม เข้า
 พุ่ม เส้น เกดจ ราคา แพง ลี เล่มอ แ่
 กระเจี๋ย ด่วน ครึ่ง เกล้า นัต ไซ่ สงบ หาย

๑ ดิน ศรี ผ่อง แก้ว แกดบ	ตุ้มเผา
ดินประสีว สดุดา	แต่ เนื้อ
พิมเส้น สดิ่ง เตา	เท คาด
กะแจะ ตาม ควรว เนื้อ	กถิน พุง เพียงใด
๑ สดอง ขนนาน นัต แก้ว	ขบ หัก
แทง กทั้ง น้ำ กลัว	ปวค ร้อง
ยาทารอบ ริม ตัว	คุณ ห่อน เห็นนา
เท เบ้า สดอง ควรว กัดอง	เจียบเร้า เบาหาย
๑ โกฎ บัวไฟโต ว่าน น้ำ	จันทน์ หอม
ชิง หนึ่ง พิมเส้น ปลดอม	แซกเข้า
เทียน ดำ ตุก กระดอม	แก้ว สดิ่ง
ดี สดิว จรเข้า เกล้า	ตากแห้ง ตำผง

- ๑ ยานัต ทั้ง ยอด ตั้ม มัว ชั่ว ตาเฮย
 เฒ่าเห บ่วน เวียน หัว โรค ร้าย
 ตาเฒ่าได้ แก้มัว ตา สว่าง
 มือบีบ ค้าง เดิน ค่าย สอด ร้อย รุ เหม
- ๑ จบ ตอนยา เรื่องไซ้ ตาม ถัดคัม จัก ได้
- ๕๑ เขา เนื้อ ฝน กับ น้ำ บ่นได้
 น้ำ นาว เต็มใน นั้น ด้วย
 เฒ่าเห ตก หยด ไหล คลาย ปวด
 กิน ลัก ล่อง ลาม ถ้วย จัก ฟัน พัด หาย
- ๑ เขา เนื้อ ยา บิด นั้น เขา กวาง
 คีรีชะ โกฎ บัว วาง ชอบ แท้
 โกฎ คีรีชะ บัว ขวาง เลี้ย เขก
 จง ทราบ ที่ ชัด แก้ว ดัง นั้ ครอบ หวัง

- ๑ ไพลีเชื้อด ห้าแวน แล้ว ทา ปูน
 ห้าพระองค์ลง สุธัญ จิตร คัง
 บึง บด แหวก เปน จุล น้ำแช่ ปูน ภา
 พุทธคุณ ร้อย แปด ครั้ง ต้ม แก้ว บิด หาย
- ๑ เทียนดำ ขมิ้น อ้อย พิงหา
 ผล ทับ ทิม หนึ่ง มา ควักได้
 ยาได้ ฝนิก ฝา สุ่ม แกลบ
 พอ สุก ย่อย บดไว้ มีด แก้ว ปวด ถอย
- ๑ การ บุร กับ ขมิ้น ชันหา
 บด ย่อย น้ำ อุ่น ภา บีบ คั้น
 ขนาน หนึ่ง กระ ชાય มา ดัก กอบ กำแช่
 บด แหวก ผัก ทราย กั้น กับ น้ำ ปูนได้

- ๑ จบคอนยาบิตแด่ ตามลำดับ จักแก้
กล่าวด้วย ยาผี แถนา
- ๕๑ ไบหางปลาซ่อนแห่ง ล้ามหาง
ดินแห้งอย่าง ออย่าหมาง แชกด้วย
เช่นหญิง หนองนาง มีกรรม กิณนา
เจือ บดน้ำ หงส์ร้าย เหยือกข้าว ตะหาย
 ฟังหา
- ๑ แพงพวยหางตะเข้ ฟังหา
ดินถพรวีมา แชกด้วย
ค้อง ล้ามย่าน ตำโพงนา ไบรับ
ขมิ้น อ้อย เต็ม น้วย พอกแก้ พิศม์ผี
- ๑ ยาผีดีเลิศล้ำ เตรียมหา
เก็บ เม็ดด ค้อย ดึงมา พอกไว้
อีก อย่าง เป็ดอกเพกา ทาพอก ฝน แะ
กับพิศม์ผีสร้างไว้ ปวดร้อง นอนเกษม

๑	ใบผักเขียวใหญ่ต้ม	บีบขยำ
	ยาพอกฝี ขบขำ	เติลค์แท้
	กด้วย หักมูก ขยำนำ	ไปเพื่อ ใช้นา
	ห้าม ขาดอย่ากิน แก้ว	ไม่ได้ตาย สุนัข

๑	เข้าเหนียวดำมยิบขัว	ปูนหิน
	หัว สุกกรโต่ดิน	เท่านั้น
	เกล็ดขมู พริกไทย ถวิด	ดำมขำ
	ทาพอกวัด ชักคัน	ไม่ ขำ หนอง ถลาย

๑	ฝีกาถ ฝีกิดขัน	ภักตรา
	คนโง่ เขาพาตา	ห่อนรู้
	มือไว บีบ บำราณา	คดำ แกะ
	บวม เบ่ง ค้อย คิงคู้	ถูกเข้า เบา ถอย

๑ ผักเกรต ชะมื่น อ้อย	ใบ ส้ม
มรณะน้ำ เต้า ยาน	ฤทธิจักร
หมัสน้ำ ดับไฟ ศรี	เขียว สด
พรหมมิ เกตุด หอย กล้วย	อีกทั้งใบ บัว
๑ มุตนกพิราบ แห่ง	พื้ง หา
เศรษฐโคมัยนา	คว่ำ เกล็ด
ดิบเอ็ด สิ่ง ตัวยาน	รวม บด
ทาพอก แก้ว พิศม์เร้า	แต่บ ร้อนริมฝี
๑ ชันผง เสด็จ มะพร้าว	เป้น ส่อง
ยาง ตะเคียน พื้ง ปอง	ไล่ ถ้วย
ตั้งไฟ ยก ถง มอง	น้ำหยอด กวนนา
การะบูร เต็ม ด้วย	เกบไว้ ปิด ผี

๑๐ ยามี่เท่านี้

รึมนาค ฌกาคี

จักได้ปวรว

ไปหา

๖๐ ขารึมนาค แก

พัน คดอน

การบร เกดือ ชอน

แซกเคด้า

กฐา เมือ คิน นอน

อม นิ่ง

พัน เน้น หาย ปวด เร้า

หยุกได้ หลาย ปี

๑๐ เบือกเสก แซ่น้ำ

มตรนา

อม ลัก ลาม เวตา

เน้น เข้า

พร คำ เร่ง แลวง หา

ปู บิด รองแฮ

ตัว ร่วง รคนเคด้า

ติด ผ้า เรียง หลาย

๑๐ เบือก ยาง ลับ แซ่ ต้ม

กับ เกดือ

กระขับ ชิต ดี เหลือ

เน้น เข้า

คน อม ชอบ เชื้อเผื่อ

โดย มาก

ทำ เกด หาย ปวด เร้า

แก่ แล่ว จนใจ

- ๑ อัญชัน ขาว ขะยี้ แล้ว ภูมื่อ
 คราวเมื่อ ด้รยจันทร หรือ เกิดขึ้น
 พันแน่น ประหลาด ภา แปลกเพี้ยน
 ทำเกิดอย่า มั่น คั่น หักท้าว ทา ภู
- ๑ รัก ขาว ยาง ยอดแท้ ภู พัน
 จวนรุ่ง ไปเร็ว พลัน เสกด้วย
 เกษาทิมคคั่น ตาม จบ
 ตาม ยอด รัมนาค ม้วย เสรีจ ถ้วน ควร ตาม
- ๑ จบ เรื่อง รัมนาคแท้ ต่อไป จัก ใคร่ แก่
 ว่าด้วย น้ำมัน กิน ทา

-
- ๗๑ ตำรา หง เคี้ยว น้ำ มั่น ยา
 เมือง ด้รรรคโลกา แต่ง ตั้ง
 หวัง จิตร เพื่อ กรุณา หมู่ ด้ศว
 กล่าว แข่ง สำนาด ทัง ฝ่าย ผู้ บอก เรียน

- ๑ วัน อูโบสถ์แท้ มา ถึง
 หุ่น เคี้ยว บุรุษคัพพัง บ่าย หน้า
 เมียง หมากรเคี้ยว คำนึง เข้า ดอก ดอกไม้ แะ
 เคียง ต่าง ปลาศน้ำ ที่ ตั้ง บาย ศรี
- ๑ บักเพดาต จับ ด้าย วง กัน
 แบท ทิศ พัง ดง ยันต์ แวด ล้อม
 ห้าม อมนุษย์ อัน เรือง ฤทธิ
 กระ ดง ยันต์ พร้อม ปาก ฟัน ขวด น้ำ มัน
- ๑ ไล่ ฟัน อย่าง ถับ ตัน ปน ปลาย
 ชน ชุก เลือก วุ่น วาย เลื่อน เบือน
 ห้าม ชน ที่ มุ่ง หมาย จุก ชัก
 ระวัง ถึง คุณ เอือน โอฐ อ่าง คุรุ เดิม

- ๑๑ เปิดอกพิภพ พริกหยดอื่น ฟัง หา
 จิง กระตือไพลมา ขำ หย้อย
 หอมแดง กระชายนา ผักเบ็ด
 แก้วสัง เขาจอกน้อย ใต้น้ำ ยาควง
- ๑๒ ตั้งใจ ปราศจากน้ำ ฟัง แสง
 น้ำ มะพร้าว จุกแดง ค่อย ค้ม
 ค่น แล้ว ยก ตะแคง ดวง จอก
 ปนได้ กระทะกัม ตรวจให้ เต็มเต็ม
- ๑๓ ขวน ขวาย หามะพร้าว ไฟ ลาม
 คั่นกระทิ ออกตาม แต่ ได้
 น้ำอื่น ท่านห้าม ความ ปนแซก
 เทกะทิ ในยาไซ้ เคี้ยวให้ ออกเคล
- ๑๔ นำนม ชิมออกมั่ว เร็วหา
 ขวดได้ นำนมมา จักได้
 เทปน เคี้ยว จนยา เตรียมตุ๊ก
 ปลงกระทะ คงไว้ เครื่องห้า ประดุจ

- ๑๐ ถูกจันท์แดดออกด้วย เป็นสอง
 การบูร กระจวาน รอง ลีถ้วน
 กานพลู ครอบห้ำกอง ลีถ้วนหนึ่ง หนักนา
 เทได้ ทั้งห้ำ ถ้วน เครื่องแห่ง เดิมปรุง
- ๑๑ เย็นแล้ว ตกเก็บไว้ ไล่นันต์
 บนด่าง ปากชวดพัน ผูกด้น
 ถึงคราว จักแบ่งปัน น่ายก มาแช่
 คนหาก มาดอนอัน แจกให้ ตามประสงค์
- ๑๒ คาน ทราง ตามัดได้ เดือน หาย
 หุ หนักมือ คั่น ตาย กตาก เรือน
 ตะกริว หัด หนิง ชาย ใจมัก หิง แะ
 ผม หงอก พัน โยกเยื่อน เด็กร้ายใจ แะ

๑ ขารินิบาด เตือกคณั่ม	สติเพือน
คุชราทโรค หัว เตือน	ปวดร้าย
บวม เบ่ง มะแรง เชื้อน	ซอน ทะลุ
กิน หยอด ทายัก ย้าย	มากแก่ ถึง พัน
๑ ตำโพง แก่ควักเนื้อ	นับหา
ดวง คัก น้ำมึนงา	เท่านี้
ใบผักเลี่ยนผิมา	ตำบับ
น้ำเปลือก ตำโพง ฟัน	เคี้ยวคัง คง เตะ
๑ น้ำมันได้ทีแล้ว	ปลงลง
การะบูร เดื่อยตม	ห่อไว้
ผด หนึ่ง ทำนจำนง	เท่าเม็ด กถำนา
เทได้ น้ำมันไซ้	เสร็จแล้ว ขอนหนู

๑ น้ำมันจบ เรืองแก้ว ตมอย โรค ฤทธิ แก้ว
 รำร้อง รัญจน ครอบ ครอง

๘๑ โรค ตมอย รืบ น้ำ มัณยาง
 ทา หับ ชัน รุม พดาง ปวด น้อย
 กะตา ครอบ ตรง กลาง ควัน พดุง
 มือ พาด แผล เลือก ห้อย ขบ ร้อง หนอง ทลาย

๑ ใบ คีเหล็ก ะมิ้น อ้อย ฟิง หา
 เข้า บุต เกิด อรุ มา หิ้ง แท้
 บด พอก ตมอย ทา คลาย ปวด
 จน กระตุก แดก แม่ เรา ร้อง หนอง ไท

๑ ยา สับ ุน ะมิ้น อ้อย ฟิง จำ
 หิ้ง เรา บอน ชอน ดำ ขุด ไค้
 พอก แก่ ตมอย ขำ คราว ปวด
 คีระ หุด ออก ได้ หมด ดัน พิศม์ ดัง

๑	น้ำปถาราครดคั้น	ไฟแค้น
	มือคมอยหันแผด	รับน้ำ
	ปวดร่าบับดับแด	เหมือนปลิด
	เขาว่าขลังดีดำ	โรคร้างคราวหาย
๑	ยาคมอยจบแล้ว	ริศสี่ดวงเก่งแฉ้ว
	แตกร้าวโลหิตตกนาม	

๗๑	ขนา ^๕ น ^๕ น ^๕ ช ^๕ อ ^๕ ค ^๕ ง	เดินมา
	ยาทลวระษา	แน่นแท้
	เหมือนเพชรที่ราคา	สูงมาก
	โลหิตพิการแก่	ปลดเปลื้องขจัดหาย
๑	ชวนเข้าด้ามบาทแท้	ราคา
	สี่บาทแปดค่ายา	ท่านตั้ง
	ผู้เจียดเม็ดหนึ่งนา	ควรเรียก สดถึงแฮ
	โลหิตสรรพโรคทั้ง	หมดสิ้นกินหาย

๑	ผดจันทร์ และ ดอกด้วย	พื้ง หา
	ชิง กระจาน กาน พุดนา	บาท แห่ง
	เทียน สอ ขะเหมา มา	สอง อย่าง
	ที่ แปด สมุด แว้ง	ครบ แก้ว ดี บั๊

๑	พริก ไทย แก้ว บาท ใช้	จำ หง
	ล้าน ช่ม สิบสอง ประสงค์	เพิ่ม เข้า
	คั้ง ไฟ ยุบ กระจาย ลง	ยา ไล่ กวน นา
	ย่อย แหก หน้า พิ้ง เกล้า	เท่า ก้อย ถิ่น กิน

๑	โต หิด สด หยด เบื่อน	โหด กอง
	ชิง สมุด แว้ง สอง	ตาก แห่ง
	ดี บั๊ พริก ไทย รอง	เขวภา ถิ่น นา
	หนึ่ง มหา หิง แด้ง	แซ่ คด้า ทำ กระสาย

๑ หรือผด้มได้เข้า	ในยา
เป็นแหดกกรองนำมา	เก็บไว้
เมื่อใดใคร่ปราณา	น้ำผึ้ง ละลายเข้า
รุมจับ โดหิตให้	เหือดแห้งหมดสูญ

๑ เปลือกยางดิบแหดกหย้อย	เกลือผด้ม
กะทะปัด กถันระงม	ร่ว่งน้ำ
ห่อนมีร์ค เค็มขม	กินขจัด
โถหิต ตกค่นคถ้ำ	หมดน้อย ถอยหาย

๑ น้ำนัยาง ถ้วยจับ	พืงหา
บรเพ็ด สดสดมา	บีบน้ำ
คนกถะครึ่ง ผด้มยา	กวนดื่ม
โถหิตแตก ตกข้ำ	เดื่อมน้อย ถอยเบา

- ๑ วิศัลีดวง แดงออกไข ฟังหา
 ชิงช้า กระจายมา พริกหัดอัน
 กระตือ กระเทียมนา บรรเพ็ด เกล็ดแซ่
 ไพลมะขามเบี่ยงก้าน ได้ถั่วดวงหมาย
- ๑ ตีเกล็ดดวงได้ถั่ว ดับดี
 มะกรูดแก่เหล็ของศรี ดิบแก้ว
 กิ่งสัดดีโตทวิ ถั่วเท่า ยานา
 ได้ม่อส้ม รุมเร้า รุ่งเข้าป็นกิน
- ๑ ถีบดับ มะกรูดต้ม เทซัง
 บรรเพ็ดเค็ม ขามหวัง เพิ่มเข้า
 มะขามเบี่ยงบนกรัง เกล็ดแซ่ คองนา
 ตำร ช่ม หกบาท เกล้า ต้ม แก้วไผ่ผอม

๑ วิศัลยวงศ์ ถ่วง แคล้ว เบา จิตรเหมือนได้แก้ว
 ต่อขึ้นพิบัติ มทร ณา

๓๐ ๑ ขนานหนึ่งเขาว่าแก้ว มทร หวาน
 เบา มากวัน หลาย ทนนาน หยุตได้
 ตำราพระธรรมการ กินชอบ โรคนา
 ยาสดบดทำได้ บัวยไขกั้นกิน
 ๑ ดอง ดั่งหนึ่ง พริกหัดอัน ตั้ปลัด
 เจตมณเฑิงมี ฤทธิกล้า
 ศีรษะกะเทียมตรี สามเพิ่ม ประกอบเฮย
 เพื้อแน่นถอยไม่ช้า ยิ่งร้อนโรคหาย
 ๑ กำมือใบช้เหล็ก สดหา
 ดินประสิ้วหน้อยนา แชกคัม
 ศีรษะกะชายนา สามทบ
 วินออกหีบสาร สัม แก้วร้อนคัมหาย

๑ ยานี้ว ผักกาดน้ำ	กำมือ
ดง ครก แหดก ขยำ ถ้อ	บีบ คั้น
การะบูร สดั่ง หรือ	เบา หย่อน
เทได้ ยาสด นั้น	อุ่นร้อน เพลิงเผา
๑ กิน ถ่วง ทุ่ม หนึ่ง แล้ว	เห็น คุณ
เม็ด เด็ก เลื่อน หัน หมุน	ออกได้
ถ้าใหญ่ คับ กลับ รุน	คดาย ปวด ดงนา
คาม แต่มุญ กรรมใช้	บอกให้ ศุขเกษม
๑ ยาเข้า เย็น บานไม่รู้	โรย ศรี ชาวเฮย
ค้อย ดึง ไชร ย้อย มี	ราก ต้ม
เข้า เหนียว แกลบ ผ่า ตี	ดี ห่อ
ปลง เสรีจ วิน ดาร สัม	เมื่อ ร้อน แกว่ง ดำ

๑	ทอง บาท าค ผูก ห้อย	กับ คอ	ม่อเฮย
	คน ยาก เงิน บาท พอ	หยิบได้	
	ดอกไม้ ้มาก คุร หมอ	เทียน ฐป	สรวง นา
	สำหรับ บุรุษ ัย	แห้ว งั่ว หยุด หาย	
๑	มตร พิบ ค าบ ดัน	แขน ัก	ไม่ ถัด ดัน
	เงียบ ้า เหน็บ ตาย	ไป นา	

๑๑๑	แขน ให้อยก ไม่ ัน	นาน มา
	น้ำ โกรก ึ่ง ้อง จา	กว่าได้
	เคต การะบรรหา	ของ นอก ทา แะ
	พิมระ เณ เตะ ให	ถูบ ได้ ดี เสมือน
๑	พิม เณ หนึ่ง พริก หัด ัน	ดี ้ม
	ชิง ตาก แห้ง ดี ปดี	บด บัน
	แก้ วม วิสัย ญี่	นอน สดบ
	ทา ที่ หัก ัง ตา ัน	จัก ฝัน ว่าง ถอย

๑๑	ถมขึ้น ศีรษะร้อน	ผม ถาย
	สอง ถึง ฟัง ขวน ขวาย	เสาะไว้
	มันโท ที่ ถอย หงาย	โตะกะ
	เตด คีบ กวน ผสมให้	ดูบได้ทา หัว
๑๒	โรค ถม นี้ จบ แล้ว	สัตว์กักพิศม์ฤทธิแก่ตัว
	เกือบใกล้ ชีพิศ	ววย ปราณ

๑๒๑	หัวใจไวย ราม แก่	จึง เหลน
	ขบ กัด ดง เขี้ยตเอน	มิด หน้า
	ทา พอก ปาก แผล เปน	ลี้ ชิด
	พิษ ปวด ร้าย แรง กัด้า	เทียบคล้าย พิษ ู
๑๓	หนาม คอ แคลง คก เต็น	โดดทาง
	เล็บไม้ มี ย่า แคลง	ชวน เท้า
	ใบไม้ หนึ่ง ฟัง แสง	ทาพอก
	ขรณี เยนเท้า	ดับ ร้อน ผ่อน หาย

๑ ผักโต มี ราก คด้าย	เคี้ยวอสรพิษ ร้าย
ผักนั้น ชนกิน	มาก นาน
๑ ผักนั้น มั่งอกขึ้น	ตำบลใด
งูเห่ายอม มีใน	ที่นั้น
ถามชนที่เคยไป	มาเที่ยว
งูเห่าหางยาว คุด	พบ บ้าง หรือไหน
๑ คงบอกว่าได้พบ	นาน มา
เด็กใหญ่กาย กายา	อย่างนี้
หนึ่งงูไม่บีทา	ขบกัด
บนบกในน้ำ	เพราะหวัง ท่าง ยา
๑ ขางูพบผ้าเบ็ดอง	ปาก กัด
เคี้ยวแหลกเอาพล้อคัต	โอฐ บ้วน
มิดคัวเกิดตม อัด	ถ้าจะ ครางแฮ
กากพ่นที่อก ถ้วน	ดี ครั้ง ผ่า ศลุม

- ๑ ผักชีผักคราดด้วย ฟังหา
ผัก เขียน ฝักเก็บมา สดแท้
ตามดิ่งเท่าเด่นอนา ทาแท่ง
ถอน พืช สัตว์กัด แก้ว มูตร น้ำ ทำ กระดาษ
- ๑ วันเสาร์ได้ครบให้ ฟังหา
ขรณี ดำรมา เพิ่มด้วย
ฤษี ผสม แก้วนา นามเรียก
ทำแท่งจนลง ถ้วย เสร็จแล้ววันเดียว
- ๑ ยาพระอนุญาตไว้ เดิมมา
มุตคุชเท่าดินนา สดแท้
พิศมะหิราชกฤดา ขบกัด
เผาบททา กินแล้ว รอดแท้พลันหาย

- ๑ จาบาใหญ่ กักรั้ง ชิงนา
มอดะกอยางทา เจียบได้
อย่าเอาตุ้มมา ดับพิศม์
ไบแดผล ต้นไม้ หิ้งน้ำกย คน
๑ นานาวโรตได้ เรียงเขียน
พอ เพื่อ กัดังเพียร เท้าน
เรียงคัตตอกวนเวียน หลายกลับ
มันเมอย มีอดบบ เห็นอยแท้ จิตร กาย
๑ รอเผื่อทรงชีพตัง ยืนนาน
ทุกข์ โศกโรค อย่าพาน ภาว
อำนาจที่ อวยทาน ดำหรับ ยาเฮย
ดื่บภพถึง เฉาะหน้า อย่าได้ตายเร็ว

ตำรา กำหนด นั้บ เวลา

ที่ สำคัญ

และ วิธี สอบ บาดร

๑ ตำราพระเถรเจ้า	กล่าววส่อน
อาทิตย์ผ่นสัญญาจร	ตั้งนี้
วันคืน ไม่แน่นอน	ยาวขึ้น [✓] ๕
ถึงสิบเอ็ด โมงเช้า	อย่างน้อยสุดทาง
๑ องศาตามสิบถ้วน	ราช
วันยุคต ยังมี	แซกบ้าง
อาทิตย์เลื่อนตามปี	ถึงสิบ วันนา
จงตรวจนับ วันหว่า ^๑ ๖	บวกตั้ง จึงพอ
๑ มินย์แปดจนแปดถ้วน	เมื่อน
สิบได้ กันคุณ	เพิ่มไว้
หกสิบหาก หารหนู	สองแบ่ง ถิ่นนา
เข้าตบเย็นบวกให้	มากข้าง กลางวัน

๑ เมณัฐธรรฐถ้วน	กันยา
เลขถักสองหารนา	ลบทั้ง
เข้าเย็น ถดลงมา	จนเท่า
ตรงที่แปด กันย์ตั้ง	เท่าแท้ คั่นวัน
๑ กันย์แปดจนแปดถ้วน	ในธนู
สี่สิบ หาคุนภ	เลขตั้ง
หกสิบหาก หารดู	สองฆ่า ถักนา
เข้าบวกหกเย็น ยัง	ลบให้คั่นยาว
๑ ธนูแปดมิน ยรรฐถ้วน	ของษา
เหมือนเก่า สองหารนา	ลบทั้ง
เข้าเย็น ถดลงมา	จนเท่า เด่มอแฮ
ตรงที่มินย์ แปดตั้ง	เท่าแท้ วันคั่น

- ๑ สงกรานต์วันแรกตั้ง นับหา
ยี่สิบหรือ มากหนา กว่าไซ้
ห้าสิบ หย่อนลงมา ตกถูก เพญเฮ
เป็นวิสาขได้ บั๊กษนั้นควรทำ
- ๑ สงกรานต์วันแรกตั้ง นับหา
ด้ามกับ ดุญด้ามนา อย่างน้อย
ด้ามด้าม กับดุญมา โดยส่วน มากแฮ
มาฆมาศ แม่่นถ้อย ตกค้อง กลางเดือน
- ๑ เถลิงศกนับหนึ่งตั้ง เวียนหา
ครบสิบ สงกรานต์ มา ที่ต้น
แรมเก้าสิบจิตรา จนคูก บั๊กษเฮย
เดือนแปด สองหนทัน แน่แท้ วัคส์ัน

- ๑ บี้โต อธิกมาศด้วย หรือ วา ระเศย
 ควร นับ ตาม ตำรา แด่ง ตัง
 เถลิง ศักดิ์ ที่ หึ่ง มา จน ครบ แก้ว แห
 วัน แรก สงกรานต์ ครัง นำ นัน พัตน์ ถึง
- ๑ ตำรา อธิกมาศ ข้าง ครู อา จารย์ เฮย
 ตาม บัณฑิต คณะนา กล่าว ชี
 องค์ใดใคร่ แด่ง หา หยาก ทราบ
 ร้อยเศษ แก้ว ดิบดาม ชี เท้าน เกิน เหลือ
- ปีเถาะ ๑๒๔๓ เดือน ๑๒ ถังหงหน คติเย ๖
 ปีมะเมีย ๑๒๔๔ เดือน ๘ ถังหงหน คติเย ๗
 ปีระกา ๑๒๔๕ เดือน ๕ ถังหงหน คติเย ๑
 ปีกุน ๑๒๔๖ เดือน ๒ ถังหงหน ทุติเย ๒
 ปีชวด ๑๒๔๗ เดือน ๑๐ ถังหงหน คติเย ๓

ปีมะเส็ง ๑๒๕๕	เดือน ๗	สงกรานต์ คติเย ๔
ปีมะแม ๑๒๕๗	เดือน ๓	สงกรานต์ ทคติเย ๕
ปีจอ ๑๒๖๐	เดือน ๓๒	สงกรานต์ คติเย ๖
ปีฉลู ๑๒๖๓	เดือน ๘	สงกรานต์ คติเย ๗
ปีมะโรง ๑๒๖๖	เดือน ๕	สงกรานต์ คติเย ๑
ปีมะเมีย ๑๒๖๘	เดือน ๒	สงกรานต์ ทคติเย ๒
ปีระกา ๑๒๗๑	เดือน ๑๐	สงกรานต์ คติเย ๓
ปีชวด ๑๒๗๔	เดือน ๗	สงกรานต์ คติเย ๔
ปีธาต ๑๒๗๖	เดือน ๓	สงกรานต์ ทคติเย ๕
ปีมะเส็ง ๑๒๗๘	เดือน ๓๒	สงกรานต์ คติเย ๖
ปีวอก ๑๒๘๒	เดือน ๘	สงกรานต์ คติเย ๗
ปีกุน ๑๒๘๕	เดือน ๕	สงกรานต์ คติเย ๑
ปีฉลู ๑๒๘๗	เดือน ๒	สงกรานต์ ทคติเย ๒
ปีมะโรง ๑๒๙๐	เดือน ๑๐	สงกรานต์ คติเย ๓

ปีมะแม ๑๒๙๓	เดือน ๗	สงกรานต์	คติเย ๔
ปีวศ ๑๒๙๕	เดือน ๓	สงกรานต์	ทศุติเย ๕
ปีชวด ๑๒๙๘	เดือน ๑๒	สงกรานต์	คติเย ๖
ปีเถาะ ๑๓๐๑	เดือน ๘	สงกรานต์	คติเย ๗
ปีมะเมีย ๑๓๐๔	เดือน ๕	สงกรานต์	คติเย ๑
ปีชวด ๑๓๐๖	เดือน ๒	สงกรานต์	ทศุติเย ๒
ปีกุน ๑๓๐๙	เดือน ๑๐	สงกรานต์	คติเย ๓
ปีวศ ๑๓๑๒	เดือน ๗	สงกรานต์	คติเย ๔
ปีมะโรง ๑๓๑๕	เดือน ๓	สงกรานต์	ทศุติเย ๕
ปีมะแม ๑๓๑๗	เดือน ๑๒	สงกรานต์	คติเย ๖
ปีจอ ๑๓๒๐	เดือน ๘	สงกรานต์	คติเย ๗
ปีฉลู ๑๓๒๓	เดือน ๕	สงกรานต์	คติเย ๑
ปีเถาะ ๑๓๒๕	เดือน ๒	สงกรานต์	ทศุติเย ๒
ปีมะเมีย ๑๓๒๘	เดือน ๑๐	สงกรานต์	คติเย ๓

ปีระกา	๑๓๓๓	เดือน ๗	สองหน	คติเย	๔
ปีกุน	๑๓๓๓	เดือน ๓	สองหน	ทคติเย	๕
ปีชวด	๑๓๓๖	เดือน ๑๒	สองหน	คติเย	๖
ปีมะโรง	๑๓๓๘	เดือน ๘	สองหน	คติเย	๗
ปีวอก	๑๓๔๒	เดือน ๕	สองหน	คติเย	๑
ปีจอ	๑๓๔๔	เดือน ๒	สองหน	ทคติเย	๒
ปีฉลู	๑๓๔๗	เดือน ๑๐	สองหน	คติเย	๓
ปีมะโรง	๑๓๕๐	เดือน ๗	สองหน	คติเย	๔
ปีมะเมีย	๑๓๕๒	เดือน ๓	สองหน	ทคติเย	๕
ปีระกา	๑๓๕๕	เดือน ๑๒	สองหน	คติเย	๖
ปีชวด	๑๓๕๘	เดือน ๘	สองหน	คติเย	๗
ปีเถาะ	๑๓๖๑	เดือน ๕	สองหน	คติเย	๑
ปีมะโรง	๑๓๖๓	เดือน ๒	สองหน	ทคติเย	๒
ปีวอก	๑๓๖๖	เดือน ๑๐	สองหน	คติเย	๓

ปีบุญ	๑๓๖๘	เดือน ๗	ต้องหน	คติเย ๔
ปีนตุ	๑๓๗๑	เดือน ๓	ต้องหน	ทุติเย ๕
ปีมะโรง	๑๓๗๔	เดือน ๑๒	ต้องหน	คติเย ๖
ปีมะแม	๑๓๗๗	เดือน ๘	ต้องหน	คติเย ๗
ปีจอ	๑๓๘๐	เดือน ๕	ต้องหน	คติเย ๑
ปีชวด	๑๓๘๓	เดือน ๒	ต้องหน	ทุติเย ๒
ปีเถาะ	๑๓๘๕	เดือน ๑๐	ต้องหน	คติเย ๓
ปีมะเมีย	๑๓๘๘	เดือน ๗	ต้องหน	คติเย ๔
ปีวอก	๑๓๙๐	เดือน ๓	ต้องหน	ทุติเย ๕
ปีบุญ	๑๓๙๓	เดือน ๑๒	ต้องหน	คติเย ๖
ปีชวด	๑๓๙๖	เดือน ๘	ต้องหน	คติเย ๗
ปีมะเส็ง	๑๓๙๙	เดือน ๕	ต้องหน	คติเย ๑
ปีมะแม	๑๔๐๑	เดือน ๒	ต้องหน	ทุติเย ๒
ปีจอ	๑๔๐๔	เดือน ๑๐	ต้องหน	คติเย ๓

ปีนักษัตร	๑๔๐๗	เดือน ๗	สงกรานต์	ศกียะ ๔
ปีเถาะ	๑๔๐๘	เดือน ๓	สงกรานต์	ศกียะ ๕
ปีมะแม	๑๔๑๒	เดือน ๑๒	สงกรานต์	ศกียะ ๖
ปีระกา	๑๔๑๕	เดือน ๘	สงกรานต์	ศกียะ ๗
ปีชวด	๑๔๑๘	เดือน ๕	สงกรานต์	ศกียะ ๑
ปีธาต	๑๔๒๐	เดือน ๒	สงกรานต์	ศกียะ ๒
ปีมะเส็ง	๑๔๒๓	เดือน ๑๐	สงกรานต์	ศกียะ ๓
ปีวอก	๑๔๒๖	เดือน ๗	สงกรานต์	ศกียะ ๔
ปีจอ	๑๔๒๘	เดือน ๓	สงกรานต์	ศกียะ ๕
ปีนักษัตร	๑๔๓๑	เดือน ๑๒	สงกรานต์	ศกียะ ๖
ปีมะโรง	๑๔๓๔	เดือน ๘	สงกรานต์	ศกียะ ๗
๑ ปีจอประสูตรพร้อม	เบญจจันท์			
ชาติออกยัง อรัญ	เพ็ญ			
มะแมเถร็จ พรหมจรรย์	ถึงที่ สุกนา			
ปีมะเส็ง พระผู้	ภาคยเจ้า นฤพาน			

๑ ทรง ชมน์เจ็ดสิบเก้า จอมไชย
 แปร สิบ ทั้ง ภายใน ครรภ ตัง
 ร้อย ปีนับ เป็น ไชย ชน เมื่อ นั้น นา
 เพียร ท่าน บ่อน ย้ง รูปเร้าพลัน ถลาย

๑ ใครอยากสอบบาตรใช้ อธิฐาน
 ตาม อย่าง ของ บราณ แด่ง ตัง
 สงได้ย แปรกใจ นาน รัง เกียด
 สอบ คิด อย่าเพิ่น พด้ง จักได้ความจริง

๑ ความว่าบาตรจะพึงพรรณามัดาม คือบาตร
 อย่างเล็ก ๆ เข้าสู่กแห่งเข้าตำร บัดละหนึ่ง คือ ๑๖ กำมือ
 บาตร อย่างกลาง จุหนานมครคือ ๒๑ กำมือ กับ ๘ เพื่อง
 กับ ๕ กล่อม บาตร อย่างใหญ่ ๆ ครึ่ง อาฟ หก ครี
 ๓๒ กำมือ แล้วเติม ขาเทียน เข้าเท่า ส่วนสี่ แห่งเข้าสู่ก
 แล้วเติม เพี้ยนชน เข้าอีก เท่า ส่วน ที่ สองแห่ง ขาเทียนนั้น
 แล้วพึง รวมใส่ ลงใน บาตร ถือเอาประมาณ เทอญ ฯ

๑ ที่นี้ จะว่าด้วยลักษณะถือเอา ประมาณตามอุ้งก
 นัย ก็กำมือคนใน กาด บัดนี้ กำเข้าดาร์ได้หนัก
 ๒๕ เฟือง เปน กำมือ หนึ่ง ดี กำมือ เรียกว่า กุฑวะ
 คือ หนัก ๓๐๐ เฟือง เปน แด่ง ดี กุฑวะ เปน ปัตตะ คือ
 ๔๐๐ เฟือง เปน ทะนาน ดี ปัตตะ เปน อาฬห คือ ๑๖๐๐ เฟือง
 ครึ่ง อาฬห เปน ๘๐๐ เฟือง คือ ๓๒ กำมือ ดี อาฬห
 เปน โทณะ คือ ๖๔๐๐ เฟือง เปน ๒๕๖ กำมือ แบ่ง เปน
 ทะนาน มคธ ได้ ๕๓๓ เฟือง เหลือ เศษ ดี คิด เปน กำ ได้
 ๒๓ กำ กับ ๘ เฟือง กับ ๕ กล่อม เปน ทะนาน มคธ หนึ่ง ฯ

๑ เมื่อณวันศุกร์ เดือนสาม รวมสิบสามค่ำ ปีมะเมีย
 โทศก ศักราช ๑๒๓๒ ได้ขังเข้าดาร์ หุง ขึ้น หม้อ ละ ๒๔
 กำมือ สอง หม้อ หม้อหนึ่ง ได้เข้า ดูก หนัก ขังสิบเก้า
 คำถึง สอง บาท เปน บาท รขนาดเล็ก แบ่ง เข้า นั้น เปน
 สิบ หก ส่วน ใต้ ส่วน ละ สอง คำถึง บาท สาม ถึง เฟือง

เต็มเข้าอีกเป็นห้า ส่วน เป็น บาตร ขนาด กลาง จุทะนาน
 มกร เข้าได้สองหม้อเป็น ๔๘ กำมือนั้น รวมเข้า
 ได้บาตรขนาดใหญ่ ๆ จุเพียง ๔๘ กำมือเข้าได้เป็น
 อย่าง ยิ่งเท่านั้น บาตร ขนาด น้อย จุน้ำ ๓ ทะนาน มกร
 กับ ๒ แฉ่ง บาตร ขนาด กลาง จุน้ำ ๔ ทะนาน มกร
 กับ ๓ แฉ่ง บาตร ขนาด ใหญ่ จุน้ำ ๖ ทะนาน มกร กับ
 แฉ่ง หนึ่ง แฉ่ง นั้น คือ ส่วน สี่ แห่ง ทะนาน มกร เด็ก
 ขึ้นไป หากกลาง หว่าง ๕ แฉ่ง กลาง ขึ้นไป หาก ใหญ่
 หว่าง ๖ แฉ่ง เขา ระหว่าง บวก เข้า เท่า กัน แฉ่ ว่า ด้วย
 ประมาณ บาตร สั้น เท่านั้น จำไว้ ดวง สิบ เกิด ไม่
 ต้อง หุง ถอง ต่อไป อาจ ตัด สั้น ทุก ขนาด แฉ่ ฯ

๑ ดวง บาตร ตามแบบนี้ อิศักรรย์

ไซ่ผ่อน ลำดับ กัน เรียบ ร้อย

ใคร เห็น ว่า ไซ่ ธรรม์ มัน ค่อ ไปนา

การ เถี่ยค ชอบ น้อย หยาบ แล้ว ปอง หวัง

๑ ทะนาน มคอ ด้ร้าง ด้ร็จด้ม
 ด้ว อย่าง บาดรระบบ ด้มไว้
 ด้ก กตางไหญ่ น้า ชม ด้มรียบ ด้นนา
 ไคร หยาคจะด้บไว้ อย่างได้ตวงตอง

๑ ที่นี้ จะว่า ด้วคุดมพะด้อไป คุดมพะหนึ่งคิดได้

๖ กำมือ กับ ๑๒ เฟอง กับ ๒ หุน จะถูกหรือไม่ถูก
 ไม่รู้แน่ แต่ได้เค้าความว่า พระชาตุ พระพุทเจ้า
 ๑๖ คุดมพะ ก็กะคุดกมนุษย์ ทุกวันนี้ เฟียงอาฟ้หก คิด
 คุดน ขึ้นไป ตามด้วนคน ด้วนพระ เห็นว่า พระชาตุจะ
 เกินอาฟ้หก ก็จะไม่มากนัก เหตุด้งนั้น คุดมพะจะเชื่อง
 กว่า กุชะวะแด บัดณะ นั้นด้ก ครึง ด้ว ฎา กะไร เพราะ
 คำว่า ๑๖ คุดมพะ นั้นด้กอยู่ข้างต้น กะคุดกคน ทุกวัน
 ด้กอยู่ ข้าง ปลาย เพราะ ฉนั้น ชาตุพระผู้ มีพระภาคย์
 คงจะไม่ไทด กัน น้กกับ อาฟ้หก จะไม่ ถึงสอง อาฟ้หก
 เปนแน่ นี้ ความเข้าใจของ ข้าพเจ้า ด้งนี้ ฯ

๑	คุมพะเกือบ จักสิ้น	ส่งไฉย
	ทำเล่นตาม ชอบใจ	เท่านั้น
	ของภูก ถ่วงนานไถ่	เหลือคาคค คณะนา
	คนเก่า พุดเก่า ชี	ใหญ่ถัน เหลือตาม
๑	ใครเห็น ดังว่านี้	คิชนัน
	ความร่วมมือ ถูกลมกัน	ชอบแท้
	ตามของ เก่าทุกอัน	ไม่คตาด
	ฤาเทพยดา ดดแก่	ก่อให้ เห็นแสดง
๑	สบายหาย วิตถ์สิ้น	ส่งไฉย
	ควรไม่ควร อย่างไร	ย่อมแจ้ง
	รูปบาตร ผิดนานไถ่	หลายชั่ว เทียนนา
	ล้มถูกเพราะ ความแกล้ง	ดอบคันหลายคราว

- ๑ บุญหน่อ หากก่อสร้าง เรามา
 เพลิดเพลินดีกว่านรา คำเดียว
 ในความเด็กแสงหา สามารถ อาจแฮ
 ของพร่องเบา หย่อนเบียด ย่อมรู้ ครอบเห็น
- ๑ วินิจนัย ขาดสิ้น ความแดง
 จบเสร็จ ความแดง เท่านั้น
 ถูกถ้วน ไม่พึงแดง สืบต่อ ไปนา
 ตัวอย่าง บาตรที่ชี้ สุดสิ้น ความตอง
- ๑ คำราเตือน แดด้ช แดงไร
 ดวงซังสอบใดใด กล่าวแล้ว
 ตามสิ่ง ที่มีใน พุทธสา คณาแฮ
 ขอจิตรงหาญแกด้ว หุดพันเกลศหมอง

หอสมุดมหาวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

